ព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា

មន្ទីរស្ដីការក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្ដី

សម្រាប់

គ្រូបង្រៀន

ឆ្នាំទី ២ លេខ ៣

ខែវិច្ឆិកា ព.ស. ២៤៩៣

ឆ្នាំសិក្សា ១៩៥០ - ១៩៥១

ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា

មន្ទីរស្ដីការ ក្រសួងសិក្សាធិការ

ទស្សនាវដ្ដី សម្រាប់ គ្រូបង្រៀន

បញ្ជីរឿង

ទំព័រ

ឧត្តមដ្ឋាន ភាសា ៣

មធ្យមដ្ឋានទី ១ ភាសា ៧

អាទិកដ្ឋាន ភាសា ១១

កុមារដ្ឋាន ភាសា ១៩

បរិវច្ឆណដ្ឋាន ភាសា ២២

មធ្យមដ្ឋាន - ឧត្តមដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ ៣០

អាទិកដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ ៤៥

មធ្យមដ្ឋានទី ១ នព្វន្ត-រង្វាស់រង្វាល់ -ធរណីមាណសាស្ត្រ ៥៥

បរិវច្ឆណដ្ឋាន-នព្វន្ត-រង្វាស់រង្វាល់ ៦៤

កុមារដ្ឋាន - នព្វន្ត - រង្វាស់រង្វាល់ ៦៩

មធ្យមដ្ឋាន - ឧត្តមដ្ឋាន វិទ្យាសាស្ត្រ ៧៥

មធ្យមដ្ឋាន - អាទិកដ្ឋាន - វត្ថុស្វាធ្យាយន៍ - វិធីបង្ការរោគ ៨៣

បរិវច្ឆណដ្ឋាន-កុមារដ្ឋាន-វត្ថុស្វាធ្យាយន៍ - វិធីបង្ការរោគ ៩០

លោកនីតិ (គ្រូបង្ហាត់) ៩៧

មេសូត្រតែមាត់ ១០០

ឧត្តមដ្ឋាន

លោកតាខ្ញុំ

នៅក្នុងអតីតកាលដ៏ជ្រៅរាប់មិនបានដែលលោកតាសំរាកដោយមនោរម្យ សូមលោកតាទទួលយកនូវអភិវាទយ៉ាងស្មោះសរនៃសេចក្តីគោរពនឹងសេចក្តីកតញ្ញូរបស់ចៅ ពីព្រោះចៅបានដឹងជាក់ច្បាស់ថាលោកតាបានធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យចៅច្រើនពន់ប្រមាណ ។ ចៅបានដឹងថាសេចក្តីប្រឹងប្រែងឥតឈប់ឈររបស់លោកតា បានបន្ថយសេចក្តីទុក្ខលំបាករបស់ចៅ ។ លោកតាពុំបាននឹកក្នកដល់អនាគតកាលក៏មែនពិតដោយបញ្ញាលោកតាមានពន្លឺខ្សត់ខ្សោយនៅឡើយ ម្យ៉ាងទៀតដោយលោកតាគ្មានឱកាសនឹងគិតដល់ការអ្វីក្រៅអំពីការចិញ្ចឹមជីវិតអាត្មាប៉ុណ្ណោះ តែលោកតាជាបុរស១មានសភាពជាអ្នកអង់អាច មានឧត្តមគតិយ៉ាងវិសេសបានច្រានលោកតាទៅរកការអ្វីទាំងឡាយដែលជាការគាប់ប្រសើរ នឹងមានផលប្រយោជន៍ដល់មនុស្សលោក ។ លោកតាបានរស់នៅក្នុងសេចក្តីក្រខ្សត់ក៏ពិតមែន តែលោកតាមិនបានរស់នៅឥតប្រយោជន៍ចំពោះ

សង្គមឡើយ ហើយវប្បវត្តិដែលលោកតាបានទទួលយ៉ាងអន់ថយពីនាយមក លោកតាបានបញ្ជូនមកកូនចៅក្រោយ ៗ យ៉ាងធូរទូលាយ ៗ លុះដល់វេនខ្លួនវិញ កូនចៅទាំងនោះក៏បានខំប្រព្រឹត្តធ្វើឲ្យរបៀបចិញ្ចឹមជីវិតនោះកាន់តែវិសេសឡើង ៗ ៗ អ្នកទាំងអស់ក៏បានបង់ដៃទៅលើវេទនាផ្សេង ៗ មានគ្រឿងចក្រជាដើម គឺដោយសារសេចក្តីត្រិះរិះគ្មានឈប់ឈរនឹង គ្មានរួញរាពុះពារឧបសគ្គគ្រប់ប្រការនៃមនុស្សលោកគ្រប់ជាន់នឹងគ្រប់សតវត្សរ៍ នេះហើយដែលជាបុព្វហេតុបង្កើតបានជារបស់វិសេសគ្រប់យ៉ាងដែលជាឧបករណ៍ធ្វើឲ្យមនុស្សលោកទៅកាន់អារ្យធម៌នឹងសេចក្តីសន្តិសុខបានដោយរួសរាន់ទាន់សម័យ ៗ

ពាក្យពន្យល់

អតីតកាល=កាលដែលបានកន្លងផុតទៅហើយ ៗ

មនោរម្យ (មនោ = ចិត្ត) = ដែលជាទីរីករាយចិត្ត, ដែលគួរឲ្យសប្បាយគន់ចិត្ត ៗ

អភិវាទ= សំពះ ៗ ឧត្តមគតិ=បំណងធំបំផុតរបស់មនុស្សលោក(idéal) ៗ

សង្គម=ចំណោមមនុស្សទាំងឡាយ ៗ វប្បវត្តិ=របៀបរកចិញ្ចឹមជីវិត ៗ

ឧបសគ្គ= សេចក្ដីលំបាកផ្សេងៗ ,សេចក្ដីជំទាស់ ។

សតវត្សរ៍= កំឡុង ១០០ឆ្នាំ (Siècle) ។

ឧបករណ៍= គ្រឿងទាំងឡាយដែលសម្រាប់យើងប្រើប្រាស់(instrument)

អាវុធមិៈ= សេចក្ដីចំរើន (progrès)

ពាក្យចោទសួរ

ហេតុអ្វីបានជាចៅត្រូវធ្វើអភិវាទចំពោះជីតា ?

លោកតាបានធ្វើអ្វីខ្លះចំពោះចៅ ?

លុះដល់វេនខ្លួនវិញ តើចៅត្រូវប្រព្រឹត្តដូចម្ដេចខ្លះ ?

រឿងក្ងាននិងអណ្ដើក

មានកាលមួយនោះ ក្ងានពីរនឹងអណ្ដើកមួយបានយកគ្នាជាមិត្ត ថ្ងៃមួយនៅគិម្ហរដូវ ស្រាប់តែត្រពាំងដែលសត្វទាំងនោះពឹងពាក់អាស្រ័យរីងហួតស្ងួតអស់ទៅ ។

ក្ងានទាំងពីរក៏ពិភាក្សាគ្នាថា: "ឥឡូវនេះទឹកបឹងរីងហួតអស់ហើយ, បងអណ្ដើកពុំអាចនឹងស្ថិតនៅទីនេះបានទៀតឡើយ ហើយមុខជាធ្លាក់ខ្លួន

ទៅក្នុងសេចក្ដីលំបាកជាពុំខាន" ។ និយាយគ្នាដូច្នោះហើយក្ងានទាំងពីរក៏នាំគ្នាទៅជួបនឹងអណ្ដើក ហើយមានវាចាទៅកាន់អណ្ដើកថា៖ <<ស្ទូវនេះទឹកគ្រាំងរីងហួតស្ងួតអស់ហើយ អ្នកពុំអាចនឹងរកអាហារនៅទីនេះបានទៀតឡើយ ហេតុដូច្នេះ ចូរសំឡាញ់ខាំដំបងនឹងមាត់ឲ្យខ្ជាប់ យើងទាំងពីរនឹងពាំចុងដំបងទាំងសងខាង ហើយយើងនឹងនាំអ្នកទៅរកកន្លែងណាដែលមានទឹកច្រើន ។ នៅវេលាដែលអ្នកខាំដំបង, ចូរអ្នកប្រយ័ត្នកុំនិយាយថាអ្វីឲ្យសោះ >>

ថាដូច្នេះហើយក្ងានក៏ពាំដំបងនឹងចំពុះហើយហើរកាត់ស្រុកនានា ។ មានកុមារជាច្រើនឃើញអណ្ដើកនៅលើអាកាសវេហាស៍នាំគ្នាស្រែកថា៖ លោកអើយមើលនុ៎ះន៏! ក្ងានពីរហោះពាំអណ្ដើកមួយនៅចំពុះ ”

ដោយក្មេងទាំងនោះស្រែកពោលដូច្នេះជាច្រើនដង អណ្ដើកនឹកខឹងហើយនិយាយទៅកាន់ក្មេងថា៖ <<អ្នកឯងសុទ្ធតែជាសត្វលា ចូរនៅឲ្យស្ងៀម>> ដូច្នេះអណ្ដើកក៏លែងដំបងធ្លាក់ចាកចុះមកដីបានដល់នូវមរណកាលទៅហោង ។

ពន្យល់ពាក្យ

គិម្ហន្តរដូវ = គឺរដូវក្ដៅ – រដូវរងាហៅហេមន្តរដូវ – រដូវភ្លៀងហៅវស្សន្តរដូវ ។

អ្នកសុខតែជាសត្វលា = (សត្វលាគេទុកជាសត្វរឹងរូសល្ងង់ទៀត) អ្នកសុខតែមនុស្សល្ងង់ខ្លៅមិនដឹងការអ្វី ៗ មរណកាល = សេចក្ដីស្លាប់ ៗ

ពាក្យចោទសួរ

មុននឹងហោះហើរទៅលើអាកាស ក្ងានបានផ្ដាំអណ្ដើកថាដូចម្ដេច ? តើអណ្ដើកបានធ្វើតាមពាក្យបណ្ដាំនេះទេ ? ហេតុអ្វីបានជាអណ្ដើកបានដល់នូវមរណកាល ? រឿងនេះបានជាគតិយ៉ាងដូចម្ដេច ?

មជ្ឈិមដ្ឋានទី១

រៀនមើល–ពាក្យភាសា

រឿងសត្វកន្ធង់នឹងគីង្គក់

មានសត្វកន្ធង់មួយ ហើរក្រេបកេសរផ្កានាកណ្ដាលផ្លូវ បានយល់គីង្គក់មួយលោតទៅវាងគុម្ពផ្កា ទើបសួរថា បងគីង្គក់ទៅណា? គីង្គក់ជាសត្វអ្នកបុទ្ធិគិតថាអញនឹងប្រាប់គតិនេះឲ្យកន្ធង់កោតខ្លាចអញ គិតហើយ

ទើបប្រាប់ថា យើងទៅកាន់មហាស្រះឯព្រៃហេមពាន្ត ដើម្បីនឹងបង់ស្រី អើកន្ធំឯងគោតយើងនេះឬទេហ: ? ៗ

ឯកន្ធំតបថា បងឯងអាចទៅដល់ឬព្រៃហេមពាន្តនៅឆ្ងាយម្ល៉េះៗ ទះយើងទៅវិលល្ងាចផងណាកន្ធំ ឯងសង្ស័យអ្វីឫទ្ធិយើងនេះ អើខ្លួនបៅ ឯងគេធ្វើអ្វីនៅនេះ ឬស្ងួរងឹងៗនោះ?

កន្ធំបានឱកាសក៏តបថា យើងហើរប្រទក្សិណភ្នំព្រះសុមេរុ៍ ណា បងគីង្គក់ៗ ឱឯងហើរប្រទក្សិណភ្នំព្រះសុមេរុ៍ នោះធំម្ល៉េះបានឬ? អើ យើងហើរប្រទក្សិណភ្នំមួយថ្ងៃបាន៧ជុំផង ណាបងគីង្គក់ បងឯងខ្លាច ឫទ្ធិយើងឬទេ?

ឯគីង្គក់នោះក៏តបកាត់ឡើងថា ខ្ចោបអាឯងស្លាបមួយសុញទេទៅ អួតការថា ហើរប្រទក្សិណភ្នំព្រះសុមេរុ៍ មួយថ្ងៃ៧ជុំបាន អាណាទៅ ជឿឯងបាន ៗ

ឯកន្ធំតបថា ខ្ចោបអាឯងជើងខ្លីមួយសុញទេ ក៏អួតការថាឯងទៅ ដល់ព្រៃហេមពាន្ត វិលល្ងាចវិញបាន អាណាទៅជឿឯងបាន ៗ គីង្គក់ ក៏ទាល់ឈប់ស្ងៀមទៅ ៗ

ពន្យល់ពាក្យ.– ក្រេបកេសរ = ជញ្ជក់បឺតទឹកដមផ្កា ។ កន្ធំ = ភមរជាតិ គឺសត្វល្អិតពួកឃ្មុំ ។ ឫទ្ធិ = អានុភាព, អំណាច ។ គតិ = ដំណើរដើរ ។ មហាស្រះ = ស្រះធំ ។ ព្រៃហេមពាន្ត = ព្រៃមានទឹកកក, ទឹកសន្សើមជាប ។ សង្ស័យ = ឆ្ងល់, ជឿមិនស៊ប់ ។ ឱកាស = ចន្លោះពេល, ពេលទំនេរ ។ ប្រទក្សិណ = ហើរវ័ទ្ធជុំវិញវិលទៅស្តាំ ។ សុមេរុ – ស្តេចភ្នំក្នុងលោក ។ ១ សុញ – ១ ថ្នាំងម្រាមដៃ ។ ករ = និយាយពាក្យមិនពិត, ពាក្យកុហក (អួតលេង) ។

ពាក្យសួរ.– ក្នុងរឿងនេះគេនិយាយពីអ្វី?- កន្ធំនឹងគីង្គក់ជួបគ្នានៅទីណា? - កន្ធំនិយាយទៅកាន់គីង្គក់ថាដូចម្តេច?- គីង្គក់គិតយ៉ាងដូចម្តេចមុននឹងឆ្លើយតបទៅកន្ធំ?- កន្ធំផ្ចាញ់ផ្ចាល់ទៅគីង្គក់វិញដោយវាចាថាដូចម្តេច?- អ្នកយល់ឃើញថាសេចក្តីអំនួតទៅជាដូចម្តេច? ។

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីកាយដីហើយនឹងជំរះស្មៅ

(ក្សេត្រសាស្ត្រទំព័រ ៤២) ពីដើមរហូតដល់ .. ហើយមានប្រយោជន៍ណាស់ (សង្កត់ទី ៣) ។

ពាក្យពិបាក— ជួរ់ -ក្ដួរ - សន្ទើម · ការ· ផល · ធាតុ · យូរ · ប្រយោជន៍ · សោះទឹក ។

បទវេយ្យាករណ៍ ៖— ជ្រួយ= បំផុតដី កុំប្រទាំងនឹងជ្រោយ= ប៉ែកដីលយទៅក្នុងសមុទ្រ ។ ក្ដួរ= អក្សរ ក; អក្សរ ផ ផ្ញើជើង ជ គ្មាន បញ្ញត្តិឲ្យប្រើឡើយ ។

សន្ទើម= ព្យាង្គតម្រួត ។ ផល= ឥតសញ្ញាបន្តក់ ។

សោះទឹក= វិសជ្ជនីយ ដូចពាក្យ ទោះ នោះ កោះ ។

(១) ទណ្ឌឃាត សំរាប់បដិសេធអក្សរលើសពីការដូចពាក្យគោរព៍ ប្រយោជន៍ ការណ៍ ។ ទណ្ឌឃាតមិនបដិសេធជើងអក្សរឡើយ គេសរសេរ= អាទិត្យ-សិល្ប-វិស្ស . . . វិសជ្ជនីយ (ះ) ប្រើតែលើពាក្យកើតពីស្រៈ អ អុ អិ អេ អោ ដូចពាក្យ ជំរះ (អ) ដុះ (ុ) ផិះ (ិ) នេះ (េ) ព្រោះ (ោ) ។

ព្យាង្គតម្រួត = ព្យាង្គតម្រួតយ៉ាពាក្យមានព្យាង្គពីរបញ្ចូលគ្នា ។ ទឹងដឹង ព្យាង្គតម្រួត កាលណាព្យាង្គទាំងពីរដាក់ពាយគ្នាទៅព្យាង្គមួយៗគ្មានសព្ទប្រែ ដូចពាក្យសន្ទើមបើសរសេរសន់សើម សន់ប្រែមិនបានសើម ប្រទុសសំដៅពីសន្ទើមៗនឹងតម្រួតគ្នា កាលណាព្យាង្គជម្ងឺមានអក្សរ

ប្រកបហើយព្យាង្គបន្ទាប់កើតពីអក្សរនៅក្នុងវគ្គជាមួយគ្នា ទើបត្រូវប្រកបនៃព្យាង្គដំបូងនោះ ដូចពាក្យ សណ្តែក — ដទឹងណា វគ្គជាមួយគ្នា ។ ប៉ុន្តែ — ត ទឹង·ន វគ្គជាមួយគ្នា ។ តែបើព្យាង្គបន្ទាប់កើតពីអក្សរ អវគ្គ គឺ យ រ ល វ ស ហ ឡ ទើបត្រូវគ្នាបានដូចពាក្យ សន្សើម — ស ក្រោម ន ព្រោះពួកអវគ្គ ។ បើព្យាង្គដំបូងគ្មានអក្សរប្រកប ឬ ប្រកបទើង ន ដូច្នេះ ពុំដែលត្រូវគ្នាឡើយ ។

វាចិកផ្លួន

បង្រៀនពាក្យ–ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី ១ — អំពីភូមិ

នាម.— ភូមិ, ឃុំ, ស្រុក, ខេត្ត, សាលាឃុំ, មេឃុំ, ផ្លូវ, ផ្លូវថ្នល់, ផ្លូវដើង, របង, ខ្ទុង, ក្រោលគោ, រដូវវស្សា, រដូវប្រាំង—រំហើយ ។

គុណនាម.— ទូលាយ, ចង្អៀត, ពិបាក, ងាយ, ស្រួល, ខ្ពស់, ទាប ។

កិរិយាសព្ទ.— កភូមិ, សង់ផ្ទះ, ដើរកាត់ភូមិ, ចុះពីផ្លូវធំ, ឡើងមកផ្លូវធំ, ធ្វើរបង ។

ហាត់និយាយ.— អ្នកនៅភូមិណា ?— ភូមិនោះធំឬតូច ?— មានផ្ទះប្រហែលប៉ុន្មាន ?— អ្នកស្រឡាញ់ភូមិអ្នកឬទេ ?— តើព្រោះអ្វី ?— សាលាឃុំនៅត្រង់ណា ?— អ្នកដែលទៅសាលាឃុំឬទេ ?— គេទៅសាលាឃុំដើម្បីអ្វី ?— នៅភូមិអ្នកមានផ្លូវថ្នល់ឬទេ ?— មានផ្លូវដើរប៉ុន្មាន ? មកសាលារៀនអ្នកដើរតាមផ្លូវណា ?— នៅជុំវិញភូមិអ្នកមានរបងឬទេ ?— ព្រោះអ្វី ?— ក្នុងរដូវវស្សាទឹកលិចភូមិអ្នកឬទេ ?— ព្រោះអ្វីបានជាទឹកមិនលិច ?— ហេតុអ្វីបានជាមានភូមិខ្លះទឹកលិច ?— អ្នកស្រឡាញ់ភូមិអ្នកឬទេ ? ព្រោះអ្វី?

បង្រៀនមើល

អំពីភូមិខ្ញុំ

សៀវភៅវិជ្ជាខេមរភាសាបរិច្ចណាដ្ឋានទំព័រ១២

កែតម្រូវ— កុំពង់ = កំពង់ ។ ថ្ងរ = ថ្ង ។ ផុក = ភក់ ។

ពន្យល់ពាក្យ.— ភូមិ = ទីដែលមានប្រជុំផ្ទះលំនៅក្នុងតំបន់និមួយៗ ។

ក្រុង = កិ. គ្របដោយប្រដាប់មានអង្រុតជាដើម ហើយសង្កត់ទប់ទុក "ក្រុងមាន់ ឬ ក្រុងត្រី" ។

ក្រុង = (ច្រើនអានជាគ្រុង) ន. នគរ, រាជធានី, បុរី, "ក្រុងប៉ារីស, ក្រុងព្រៃនគរ, ក្រុងភ្នំពេញ" ។

ថ្លុក = ទីដីក្រហូងដែលដក់ទឹកភ្លៀងក្នុងរដូវវស្សា តែតូចជាងត្រពាំង ។

ត្លុក = អ្នកក្រមាច់ អ្នកកំប្លែង ក្នុងល្បែងរបាំ ដើម្បីឲ្យគេសើច ។

សរសេរតាមសូត្រ

អំពីភូមិខ្ញុំ (សៀវភៅដដែលទំព័រ ១២) តាំងពី ភូមិខ្ញុំនៅជិតក្រុង... រហូតដល់ ពិបាកដើរទៅភូមិឬឡើងមកផ្សារធំ ។

សរសេរពាក្យពិបាក.— ផ្លូវកាត់ភូមិ, ក្រាលថ្ម, ដើរ, រដូវវស្សា, ដក់ទឹក, ភក់ ។

តែងសេចក្ដី

ចូរបំពេញឃ្លានៅកន្លែងចន្លោះខាងក្រោមនេះ ៖

ភូមិខ្ញុំនៅជិត...... ដែលមកពីភ្នំពេញទៅឯ..........

..... ។ នៅក្នុង ..... មានផ្ទះ ... ផ្ទះទាំងនោះ ... ខ្ពស់ពីដី ហើយមាន ...... ព័ទ្ធជុំវិញ ។ កាលណាភ្លៀង ផ្លូវទាំងប៉ុន្មានក្នុងភូមិ ..... ដើរណាស់ព្រោះផ្លូវទាំងនោះមាន .... ច្រើន ។

អក្សរផ្ចង់

ប ប ម ឃ ឋ

ប បា បី បូ បួ បើ បែ បៃ បោ បៅ

ភូមិពោមបៅ គុំបេស បបើងបង់លាភ ។

អាទិត្យ ទី ២.– អំពីផ្សារ

នាម.– ផ្សារ, ផ្លូវទេះឡាន, សរសៃ, ឥដ្ឋ, បាយអ, ដំបូល, ក្បឿង, ទំហំ, ជញ្ជាំង, ល្វែង, អ្នកលក់, អ្នកទិញ, ត្រី, សាច់, បន្លែ, ផ្លែឈើ, មាន់, ទា ។

គុណនាម.– ធំ, ទូលាយ, ចំហ, បិទជិត, ស្រស់, ក្រៀម, ឆាប់, រស់ ។

កិរិយាសព្ទ.– ទៅផ្សារ, មកពីផ្សារ, លក់ ទិញ, ជជែកគ្នា, តថ្លៃ, ឈ្លោះគ្នា, ជេរគ្នា ។

ហាត់និយាយ.– នៅជិតភូមិអ្នកមានផ្សារឬទេ? ឪពុកម្ដាយអ្នកទៅទិញអីវ៉ាន់នៅទីណា?– ផ្សារនោះយ៉ាងដូចម្ដេច?– ដំបូលប្រក់អ្វី?– មានជញ្ជាំងឬទេ? បណ្ដោយនឹងទទឹងផ្សារប្រវែងប្រហែលប៉ុន្មានម៉ែត្រ?

នៅក្នុងផ្សារបែកជាប៉ុន្មានល្វែង ? នៅល្វែងទី១មានលក់អ្វីខ្លះ ? គេលក់ត្រីនៅកន្លែងណា ? ដូនជាតិណាលក់សាច់ជ្រូក ? មានលក់អ្វីទៀត ? នៅក្នុងផ្សារឮសូរយ៉ាងដូចម្តេច ? ផ្សារនោះធុំក្លិនយ៉ាងណា ? មានគេបោសលាងរាល់ថ្ងៃឬទេ ? អ្នកចូលចិត្តទៅផ្សារឬទេ ? ហេតុអ្វី ? ។

បង្រៀនមើល

ផ្សារនៅភូមិខ្ញុំ (សៀវភៅវិជ្ជាខេមរភាសា កុមារដ្ឋាន ទំព័រ១០៩ មេរៀនទី ១០)

សរសេរតាមសូត្រ

សូមយកសេចក្តីដែលបានបង្រៀនមើលខាងលើនេះ មកឲ្យសិស្សសរសេរតាមសូត្រផង ។ (ធ្វើដូចរបៀបមុន) ។

អក្សរផ្ចង់

ប ប ម ហ ឋ ឡ

បំប៉ុ បំប៉ា បំបាក់ បំបែក បំអិនបបរ

បង្រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី៣   ១– ភាពល្អនៃស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួន

សៀវភៅរដ្ឋខេមរភាសាបរិវច្ឆណដ្ឋាន ទំព័រ ៣៧

នាម.– ស្រុកកំណើត, ប្រទេស សត្តុម្ពបុរី, ជ្រុងស្មួន, ផ្លូវតូច ៗ

គុណនាម.– យូរអង្វែង, ដទៃ, ល្អប្លែក, ក្រៃពេកណាស់ ៗ

កិរិយាសព្ទ.– ចេញពីស្រុកកំណើត, ត្រឡប់មកស្រុកកំណើត, មកជុំ, សួរសុខទុក្ខ, ស្រណោះអាឡោះអាល័យ ៗ

ហាត់ភាសា.– ក្នុងរឿងនេះគេនិយាយពីអ្វី ? ហេតុអ្វីបានជាបុរសនោះដើរចេញពីស្រុកកំណើត ?– ដល់បុរសនោះមកវិញ ពួកមិត្តសំឡាញ់ធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ ? - កាលដែលបុរសនោះដើរទេសបានឃើញអ្វីខ្លះ? បុរសនោះអាឡោះអាល័យប្រទេសដទៃដែលល្អប្លែក ៗ ឬទេ ? - ព្រោះអ្វីបានជាបុរសនោះត្រឡប់មកអាឡោះអាល័យផ្ទះឪពុកម្តាយវិញ ? - ផ្ទះនោះប្រកអ្វី ? - មានដាំដើមឈើអ្វីខ្លះព័ទ្ធជុំវិញ ? - ៗ

កាំបិតហូបារនៅវត្តភូមិបាក់ខ្នារ

សៀវភៅវិជ្ជាខេមរភាសា អាទិកដ្ឋាន ទំព័រ ១២៥-១២៦ ។

នាម.— ខែត្រពោធិសាត់ ពេងថ្ម ភ្នំក្រវាញ ទូកញ្ចាក់ រូបទេព ប្រណាម្យ ប្រផ្នូល ហេតុ ។

គុណនាម.— បុរាណ ទំនើប ស្អាត កខ្វក់ អត់ឃ្លាន សំបូរណ៍

កិរិយាសព្ទ.— ផ្លាស់ប្តូរ ហូតកាំបិតពីស្រោម ប្រជុំធ្វើបុណ្យ ផ្សង មើលប្រផ្នូល កែហេតុ ។

ហាត់ភាសា.— វត្តភូមិបាក់ខ្នារនៅខែត្រណា ?— នៅវត្តនោះមានរបស់អ្វីប្លែក ។ ពេងថ្មនោះយ៉ាងណា ?— នៅក្នុងពេងនោះមានអ្វី ? កាំបិតនោះរបស់អ្នកណា ? ទ្រង់ទ្រាយកាំបិតនោះយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ ?— បើគេផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងកាំបិតនោះ តើនឹងកើតហេតុអ្វី ? គេធ្វើបុណ្យផ្សងប្រផ្នូលកាំបិតនៅខែណា — ថ្ងៃណា ?— អ្នកណាដែលត្រូវហូតកាំបិតនោះចេញពីស្រោម ?— គេឃើញអ្វីនៅកាំបិតនោះ បាន ទំនាយថាល្អ ?— ទំនាយថាអាក្រក់ ? ។

សរសេរតាមសូត្រ

សុំឲ្យជ្រើសរើសសេចក្តីខាងលើនេះមកដាក់ឲ្យសិស្សសរសេរតាមគ្រូថាផង ។

អក្សរផ្ចង់

ប ប ម បី ហ

មេមុំមូរបារី, មិងមែនមេម៉ាយ កុំមើលងាយគេ ។

តែងសេចក្ដី

១ - អំពីភូមិ

ឆ្លើយតាមពាក្យចោទខាងក្រោមនេះ ៖

អ្នកនៅភូមិអ្វី ? ភូមិនោះធំឬតូច ? ទទឹងបណ្ដោយមានប្រវែងប្រហែលប៉ុន្មាន ? មានផ្ទះចំនួនប៉ុន្មាន ? នៅជុំវិញភូមិអ្នកមានរបងឬទេ ? នៅរដូវវស្សាភូមិអ្នកលិចទឹកឬទេ ? នៅភូមិនោះមានដាំដើមឈើស៊ីផ្លែឬទេ ? អ្នកស្រឡាញ់ភូមិនោះឬទេ ? ព្រោះអ្វី ? ។

អំពីផ្សារនៅភូមិអ្នក

ថ្ងៃមួយអ្នកជូនម្ដាយអ្នកទៅផ្សារ ចូរអ្នកនិយាយរាប់រៀបអំពីដំណើរនេះតាមរបៀបខាងក្រោម ៖

១– សេចក្តីផ្តើម ។ ២– ពេលវេលាដែលចេញដំណើរទៅ ។ ៣– ទៅតាមផ្លូវ ។ ៤– ដល់ទៅទីផ្សារអ្នកឃើញអ្វីខ្លះ? ៥– ម្តាយអ្នកទិញអ្វីខ្លះ? ៦– អ្នកសប្បាយចិត្តឬទេ? ហេតុអ្វី? ។

អាទិត្យទី ៤.– សុំឲ្យសួរសាបង្រៀនគ្រប់វិជ្ជាទាំងអស់ តាំងពីអាទិត្យទី ១ ឡើងវិញ ។

កុមារដ្ឋាន

រៀនពាក្យ–ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី ១.– ខ្លួនមនុស្ស

ពាក្យ.– ខ្លួន, ក្បាល, អវយវៈគឺដៃជើង, ក, មុខ, លលាដ៍ក្បាល, មាត់, ច្រមុះ, ភ្នែក, ថ្ងាស, ត្រចៀក, ថ្ពាល់, កំភ្លៀង, ចង្កា, រន្ធច្រមុះ, រន្ធត្រចៀក ថ្គាម ។ ស្មា, ដើមទ្រូង, ពោះ, ខ្នង, ចង្កេះ, ស្មាបប្រចៀវ, ក្លៀក ។

ភាសា.– ឲ្យយកក្មេងម្នាក់មកឈរពីមុខក្មេងទាំងឡាយក្នុងថ្នាក់ រួចគ្រូចង្អុលប្រាប់លើរូបក្មេងនោះ ពាក្យរបស់សរីរៈរាងកាយដែលត្រូវបង្រៀន ឯណាខ្លួនរបស់អ្នក ។ (នេះខ្លួនរបស់ខ្ញុំបាទ) ។ ខ្លួនរបស់អ្នកខាងលើហៅអ្វី ។ (ក្បាល) ។ ចុះក្រោមក្បាលហៅអ្វី ។ (ក) ។ ចុះក្រោម ក

មក ៗ (ដងខ្លួន) ៗ ចំណែកខ្លួនត្រង់ណាខ្លះ ដែលហៅអវយវៈ ៗ (ដៃជើង) ៗ (សុំឲ្យធ្វើពាក្យសួរតាមលំនាំដែលយើងឲ្យដូច្នេះតទៅ)

អាទិត្យទី២- ខ្លួនមនុស្ស (ត)

ពាក្យ- ដៃ, ដើមដៃ, កំភួនដៃ, ដៃ, ខ្នងដៃ, បាតដៃ, ម្រាមដៃ, កែងដៃ, កដៃ, មេដៃ, ចង្អុលដៃ, ចង្អុលខ្មោចឬម្រាមកណ្ដាល, នាងដៃ, កូនដៃ ៗ ជើង, ភ្លៅ, កំភួនជើង, ជើង, ៗ ជង្គង់, គន្ទាក់អាចម៍, ស្មង, កជើង, បាតជើង ខ្នងជើង, ភ្នែកគោ, ម្រាមជើង, មេជើង, កូនជើង, ម្រាមកណ្ដាល ៗ ត្រគាក, កណ្ដៀតក្អម, គូថ, (ទីខាងក្រោមទាំងមូល) បាលីទ្វារលាមក ៗ កញ្ចឹងក, សៀតផ្កា, សក់, រោមឬលោម, ចិញ្ចើម, រោមភ្នែក, ពុកចង្កា, ពុកមាត់, ក្រចក ៗ

អាទិត្យទី ៣- ខ្លួនមនុស្ស (ត)

ពាក្យ- សាច់, ស្បែក, ឆ្អឹង, សរសៃ, ឈាម, ទឹកមាត់, ទឹកភ្នែក, ខ្ទុះ ទឹកមូត្រ, ខ្យល់ដង្ហើម, ជីបចរ ៗ ងើប, ងក់, អើត, ដេក, ដើរ, ឈរ, អង្គុយ, រត់, ស្ទាប, អង្អែល, ចាប់, ពាល់, កាន់, លើក, ដាក់, មើល,

សម្ទឹង, ស្តាប់, ហិត, ស៊ី, ផឹក, ស្រូប, និយាយ, យំ, ស្រែក, ទំពា ជាន់, ដិះ, ប្អែក, ទ្រាល, លោត, ស្ទាប, ប្រិតរួញ, ដោល ។

អាទិត្យទី ៤ – ខ្លួនមនុស្ស(ត)

ពាក្យ.– សុំឲ្យរកគុណនាមមកបំពេញបទ និងនាមដែលរៀនរួចហើយពីអាទិត្យមុនៗ ។- ក្បាលមូល, ខ្លួនធំ, ដៃវែង, កខ្លី, ស្បែកស្តើង, សាច់ទន់, សរសៃយឺត, ឈាមក្រហម, ទឹកមាត់ការ ...

ភាសា.– ក្បាលមនុស្សមានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច ។ ក្នុងខ្លួនយើងទាំងមូលអ្វីខ្លះដែលមានសណ្ឋានវែង, ទន់ៗ ....

រៀនមើល – សរសេរ

អាទិត្យទី ១ – មេរៀនទី ៦ (វិជ្ជាខេមរភាសាកុមារដ្ឋានទំព័រ ១២)

ក្នុងអាទិត្យទី ១ នេះត្រូវបង្រៀនឲ្យចេះអក្សរ ១ មួយថ្ងៃទាំងគំនូរអក្សរទាំងអក្សរផ្សំស្រៈ (បំបែក)- ឯអក្សរព្យញ្ជនៈដែលរៀនហើយក៏ត្រូវសរសេរទុកនៅក្ដារខៀនដរាប ដើម្បីឲ្យក្មេងឃើញជានិច្ច ។- នឹងបង្រៀនអក្សរមួយៗត្រូវរកពាក្យបណ្តុះស្មារតីផងដូចបង្រៀនអក្សរ ធ ឲ្យ

ថា ឆ ឆស័ក ឆពោក ស្លូឆ .... ។ កាលបើក្មេងចេះស្គាល់តាំងសរ
សេរតួអក្សរតាំងស័ព្ទអក្សរ តាំងបំបែក ទើបផ្តុំព្យញ្ជនៈបំបែកគ្គី ព្យញ្ជ-
នៈតួទទេក្តីជាពាក្យពីរបួបីមាត់ឲ្យមើល ឲ្យសរសេរចុះក្នុងសៀវភៅ ។

អាទិត្យទី ២ - មេរៀនទី ៧ (ខេមរភាសាទំព័រ ១៤)

ការបំណាំ- សុំឲ្យបង្រៀនអក្សរឬ កន្ទុងឬ- អក្សរឬគឺផតម្រួតទីងដើមប

អាទិត្យទី៣ មេរៀនទី ៨ (វិជ្ជាខេមរភាសាទំព័រ ១៦)

អាទិត្យទី ៤ មេរៀនទី ៩ (សៀវភៅដដែលទំព័រ ១៩-២១)

បរិទ្ទណាថ្នាក់

រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី ១ សិលាជាតិ

ពាក្យ.- ឲ្យគ្រូបង្ហាញព្រមតាំងប្រាប់ឈ្មោះសិលាជាតិផ្សេងៗ ដែលបាន
ប្រមូលមកទុក ។

នាម.— ថ្ម, ថ្មដា, ថ្មកំបោរ, ថ្មក្រាត, ថ្មបាយក្រៀម, ថ្មរាន, ថ្មកែវ, ថ្មថ្មើមអណ្ដើក, ថ្មដែកក្លើង, ថ្មកក់, ថ្មធ្យូង ថ្មដីស, ថ្មត្បូង, ថ្មដៃរគៀម, ថ្មត្បូងពេជ្រ, ថ្មកណ្ដៀង ថ្មត្បូងទទឹម ឬថ្មត្បូងក្រហម ។

គុណនាម.— ថ្មធ្ងន់, ថ្មស្រួយ, ផុយ, រឹង, ទន់, ក្អឺ, ក្រហម, បៃតង, ក្អឺ, ធ្វុះទៅម្ខាង, កណ្ដៀង, ពពាល, ខ្មៅ, ព្រាត, ស្រួច, រលើប, រលង់, រលក, ធ្លុត, ក្ដាំង, ដឹត, ខ្ចី, ចាស់ ។

កិរិយា.— ជីកយក, គាស់, វាយបំបែក, ក្រាល, ថ្ពា, ដុស, សំលៀង កិន, បុក, សង្កត់, រៀបចំ, ដុត, រំលាយ, បំផុស, ក្រឡឹង, ឆ្លាក់, ពើង, ចាក់, ប្រេះ, រលំ, របេះ ។

ភាសា.— (ពាក្យទាំងអស់នេះត្រូវប្រើការបង្រៀន ១ អាទិត្យ) អ្នកបានឃើញការអ្វីខ្លះដែលធ្វើដោយថ្ម ។ ថ្មអ្វីខ្លះដែលអ្នកស្គាល់ ។ ថ្មក្រាតសម្រាប់ប្រើធ្វើអ្វីខ្លះ ។ ថ្មបាយក្រៀម ។ ថ្មកែវ ។ ថ្មដា ។

រៀនមើល

មេរៀនទី១- ក្រុមជាងសង់ផ្ទះ (វិជ្ជាខេមរភាសាទំព័រ ៣២)

ពាក្យពន្យល់.– ក្រុមជាង គឺជាងច្រើននាក់ធ្វើការជាមួយគ្នា ។ គ្រិះ=តួផ្ទះ

សិតផ្ទាន = ឈូសសំអាត ។

អានពាក្យ.– រៀប (កុំច្រឡំនឹងរាប) ។ លាប (កុំច្រឡំនឹងលៀប

ដើមឈើមួយយ៉ាង) ។

មេរៀនទី២- សិលា (វត្ថុស្ថាបត្យាយន៍ បរិវច្ឆណដ្ឋានទំព័រ ៧៦)

ពាក្យពន្យល់.– សិលា = ថ្មចាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ = ការដឹង

ដោយប៉ះពាល់

អានពាក្យ - វិញ្ញាណ ថាវិញញាណ ។ រាវ (កុំច្រឡំនឹងរៀវ ។

មេរៀនទី៣- ប្រយោជន៍នៃថ្ម (វត្ថុស្ថាបត្យាយន៍ទំព័រ ៧៧)

ពាក្យពន្យល់- គួតត្រដុសគ្នា ។ កំបិត (ឲ្យកែជាកាំបិត) គ្រឿងប្រើ

កាប់ឬកាត់ ។ រហែងថ្ម = ទីមានថ្មច្រើន ។

សរសេរតាមសូត្រ

១ – ក្រុមជាងសង់ផ្ទះ (វិជ្ជាខេមរភាសាទំព័រ ៣៤)

ពាក្យប្រើញឹកញយ.– ការ, អ្នក, គ្រិះ, ផដ្ឋ, ក្តារ, បង្ហូរ, ទ្វារ, ល្អ ។

បទក្នុងវេយ្យាករណ៍.— សង់ សង; បាក់ បាក; ផ្ទាក់ ទឹង, ទឹក, (៉) បន្តក់- បន្តក់ដាក់លើពាក្យស័ព្ទខ្លីដែលកើតពីស្រៈ អ និងស្រៈ អា លើអក្សរ ង, ញ, ត, ន, ប, ល, ស ។

២– សិលា (វត្តស្វាធ្យាយទំព័រ ៧៦- សង្កាត់ខាងដើម)

ពាក្យប្រើញឹកញយ·· សិលា, ថ្ម, សត្វ, ប្ដូរ, អាហារ, ខុស ។

បទវេយ្យាករណ៍- សិលា, កំរើក ។

៣– សិលា (ត) ដល់ចប់

ពាក្យពន្យល់ .– រស = ជាតិក្លិន ឬរស់ · មានជីវិត ។ ជួនប្អូន ។

តែងសេចក្ដី ១

ចូរបំពេញត្រង់កន្លែងចន្លោះដោយពាក្យគួរប្រើ ។

ដើម្បីនឹងសង់ផ្ទះគេរក .... ជាច្រើននាក់ ។ ជាងខ្លះជីក .... នឹងដាំសសរ ខ្លះ....... ឈើធ្វើគ្រឿងខាងលើគឺ .... ខ្លះឈូស .... ធ្វើជាកំពល ធ្វើជាជញ្ជាំង ធ្វើជាទ្វារនឹងបង្អួច ។ ផ្ទះសង់ស្រេចហើយជាងគំនូរ .... ថ្នាំ ជាងដែកដាក់ ....។

មេសូត្រ

ឱសត្វកំភេម ស្លាបខៀវស្រងាត់ ល្អប្លែកជាងសត្វ អម្បូរកមរ ។
ឱសត្វកំភេម លេចមកពីណា ខ្យល់ពីឧត្តរ កំភេមមកដល់ ។
ក្មេង ៗ ឃើញហើយ ដេញចាប់រវល់ ច្រើនតែខ្វាយខ្វល់ តាមចិត្តប្រាថ្នា ។

ពាក្យពន្យល់ .– កំភេម - កមរជាតិពណ៌ខៀវស្រស់ ឃើញមានមកតែ ១ ឆ្នាំម្តង ។ កមរ - ពួកឃ្មុំ កន្ទុំ ។ ឧត្តរ - ខ្យល់ពីជើង ។ ចិត្តប្រាថ្នា - ចង់បាន ។

អានពាក្យ: កមរ - ក:ម:រ- ឧត្តរ- អ៊ុត . ដ . រ៉ ។

រៀនពាក្យ–ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី ២ - សិលា (ត)

នាម .– ថ្មដែក, ថ្មស្ពាន់, ថ្មសំណ, ថ្មស័ង្កសី, ថ្មមានសិហេប្ត មនោសិលា, ដីអិដ្ឋ ប្តតដ្ឋ, ដីខ្សាច់, លោហជាតិ, ដែក, ស្ពាន់, សំណ, និកិល, ស័ង្កសី, មាស, ប្រាក់, ។ លាយជាតិ, ទង់ដែង លង្ហិន, សំរិទ្ធ, ទង់ហ្មាំ ។

គុណនាម.– ស្អិត, ដាច់, ស្រួយ, ប្រផេះ, លឿង, ស្ងួត, ទន់, រឹង, រលោងរលើប, ផ្អែក, ស, ណែន, ជ្រោក, ផុយ ។

កិរិយា.– សិតផែក, រំលាយ, សប់, ចាក់ពុម្ព, បង្ហូរ, បំផុស, ច្រោះ, ក្រង់, ដំ, ផែ, ជ្រលក់, ស្រោប, បញ្ចាន់, ក្រឡឹង, ខាត់, កោស, រូស, សំអាតបញ្ចុះជាតិ, ដេញ, លាយ ។

រៀនមើល

១- ថ្មកំបោរ (វត្ថុស្វាធ្យាយនបរិ. ទំព័រ៧៩)

២- អំពីប្រដាប់ប្រើការធ្វើស្រែចំការ (វិជ្ជាខេមរ.បរិ.ទំព័រ២១)

៣- ធ្យូងថ្ម-ប្រេងកាត (វត្ថុស្វា.បរិ.ទំព័រ ៨០)

សរសេរតាមសូត្រ

១–អំពីប្រដាប់ប្រើការធ្វើស្រែចំការ (រៀនមើល)

២–ប្រយោជន៍នៃថ្ម (វត្ថុស្វា.បរិ.ទំព័រ៧៧ (សង្កាត់ដើម)

៣–ប្រយោជន៍នៃថ្ម, គ) ដល់ចប់ ។

តែងសេចក្ដី

សូមឲ្យតែងសេចក្ដីខុតបន្ទោះឲ្យបំពេញពីគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើស្រែចំការ ។

រៀនពាក្យ-ហាត់ភាសា

អាទិត្យទី ៣ - ទី ៤ - សិលា (ត)

នាម.- របស់ធ្វើដោយថ្ម, លាន, សសរ, ប្រាសាទ, ផ្ទៃ, ស្ទូប, ស្ពាន, ថ្មសំលៀង, បដិមាឬប្រតិមា, ជន្ទាប់, ត្បាល់កិន, ត្បាល់បុក, កំបោរ,ម្សៅ, គោល, ត្បូង, ពុម្ព, ជើង, រូបសត្វ ។

គុណនាម.- កំបោរឆៅ, ម្សៅសុទ្ធ, ត្បូងល្អ, គោលខ្ពស់, ត្បាល់កិនរលោង, ថ្មសំលៀងផុយ, បដិមាសម, ស្ទូបស្កុតស្កុត, ជន្ទាប់មូល ។

កិរិយា.- សង់ប្រាសាទ, បោះគោល, ដាប់ថ្ម, ក្រឡឹងជន្ទាប់, លាយកំបោរ, ព្រោះម្សៅ, បុក, កិន, ដាំត្បូង, ឆ្លាក់រូប, ចាំនរូប, ផ្ដិតពុម្ព, រៀបថ្ម ។

រៀនមើល

១ -អំបិល (វិគ្គស្វា. បរិ. ទំព័រ ៨២)

២- វត្តនៅភូមិខ្ញុំ (វិជ្ជាខេមរ . បរិ . ទំព័រ៦២, ដល់ប្រណាំងគ្នាលេង)

៣- វត្តនៅភូមិខ្ញុំ (ត) ដល់ចប់

សរសេរតាមសូត្របញ្ជាក់

១- ថ្កកំបោរ (វត្តស្វា . បរិ . ទំព័រ ៧៩, ដល់ដុតកំបោរ)

២- ថ្កកំបោរ (ត) ដល់ចប់

កែពាក្យឲ្យត្រឹមត្រូវ.- ឧស់) ឲ្យសរសេរ (ឧស) ; អិដ ឲ្យសរសេរ ឥដ្ឋ

៣- វត្តនៅភូមិខ្ញុំ (រឿងមើល- តាំងពី នៅខាងត្បូងព្រះវិហារ........ ដល់គ្នាលេង)

កែដំរូវ.- ត្បូង (ថ្បូង) ; វិហារ (វិហា៉រ); ទូកង (ទូកងរ) ; បុណ្យ (បុណ្យ៍)

តែងសេចក្ដី ១

សូមឲ្យតែងសេចក្ដីទុកបន្ទោះនឹងឲ្យបំពេញអំពីជាងរៀបឥដ្ឋជញ្ជាំង ។

មើលសូត្រតាមមាត់

បទសុរិយាល្ងាចថ្ងៃ

សុរិយាល្ងាចថ្ងៃ ទន្សោងគោព្រៃ រកស៊ីដើរក្នំ ហ្វូងតូចដោយតូច ហ្វូង

ធំដោយធំ រកស៊ីក្បែរភ្នំ ស៊ីស្មៅល្បាស់ព្រៃ ។

រៀនមើល

១- ថ្មមានដម្លៃ (វត្ថុស្វា.បរិ. ទំព័រ ៨៤)

២- លោហធាតុ (ទំព័រ ៨៦)

៣- ដែក (ទំព័រ ៨៨)

ឧត្តមដ្ឋាន និង មធ្យមដ្ឋាន

នព្វន្ត

អាទិត្យទី១ .- អំពីចំនួនទសភាគ ។

យើងបានឃើញថាគេចែកម៉ែត្រជា ១០ ភាគស្មើគ្នា មួយភាគៗហៅថា ១ ដេស៊ីម៉ែត្រ (ឯលីត្រក៏ចែកជា ១០ ភាគដូចគ្នាដែរ) ដូច្នេះមួយដេស៊ីម៉ែត្រគឺជាខ្នាត១ក្នុងភាគ១០នៃម៉ែត្រ ដេស៊ីលីត្រគឺជារង្វាល់១ក្នុងភាគ ១០ នៃលីត្រ ។

បើយើងយកឯកមួយមកចែកជា ១០ ចំណែក ចំណែកនិមួយៗហៅថា ១ ក្នុងភាគ ១០ នៃ ១ គត់ ។

១ គត់ = ១០ ទសភាគ

មួយដេស៊ីម៉ែត្រ ១ ដេស៊ីលីត្រ (០ល, ១) គឺជាចំនួនទសភាគ ។

<u>អំពីសរសេរចំនួនទសភាគ</u> .— ចំនួនទសភាគត្រូវសរសេរនៅខាងស្ដាំចំនួនគត់តែកុំភ្លេចដាក់កណ្ដកសញ្ញាខណ្ឌចំនួនទាំងពីរនេះ

ឧបមា ៧ គត់ ៥ ក្នុងភាគ ១០ នៃ ១ គត់ត្រូវសរសេរ ៧,៥ ។

សូន្យគត់ ៨ ក្នុងភាគ ១០ នៃ ១ គត់ត្រូវសរសេរ ០,៨ ។

<u>មើលចំនួនទសភាគ</u> .— ត្រូវមើលចំនួនគត់មុនរួចមើលចំនួនទសភាគទៀត ។ បើចំនួនទសភាគខាងលើនេះជាម៉ែត្រឬជាលីត្រឬជាក្រាមនោះត្រូវមើលថា ប្រាំពីរម៉ែត្រ ៥ ដេស៊ីម៉ែត្រ (៧ម,៥), ប្រាំពីរលីត្រប្រាំដេស៊ីលីត្រ (៧ល,៥), សូន្យក្រាម ៨ ដក្រ (០ក្រ,៨) ។

<u>លេខបូកចំនួនទសភាគ</u> .— បូកលេខទសភាគក៏ដូចជាបូកលេខចំនួនគត់ដែរ តែត្រូវប្រយ័ត្នសរសេរចំនួនគត់ក្រោមចំនួនគត់ ចំនួនទសភាគក្រោមចំនួនទសភាគ ហើយកុំភ្លេចដាក់កណ្ដកសញ្ញានៅក្រោមខ្ទង់កណ្ដកសញ្ញា ។ ឧបមាៈ ២៥៛,០៧ បូកនឹង៣រៀល ។

២៥៛,០៧ នោះសិស្សច្រើនសរសេរចំនួនខុស

ខុសខ្ទង់ + ៣៛ ខ្ទង់ដូចខាងលើនេះ ។ ឯការដែល

២៥រ,០៧ ត្រូវនោះគឺតាំងលេខឲ្យចំខ្ទង់ដូចគំរូ

ត្រូវខ្ទង់ + ៣រ,០០ ខាងឆ្វេងនេះវិញ ។

២៨រ,០៧

ការបាត់.– ចូរធ្វើលេខខាងក្រោមនេះ ៖

១៧ម,០៣៦ + ៣ម,៥ + ២៣៩ម,០៤៨ =

៣៥ល,៦០ + ១០៧ល, + ០ល,២៨០ =

។ល។

បំណោទ .– ធុងទទេមួយទម្ងន់ ២៧ គក្រ,៥០០ គេយកប្រេងទៅចាក់ដាក់ធុងនោះចំនួន ១២៦ គក្រ,៣៦ លើសពីទម្ងន់ធុងទទេ ។ តើធុងមានប្រេងពេញនេះទម្ងន់ប៉ុន្មាន ? ។

អាទិត្យទី២.– ។ លេខសងចំនួនជាទសភាគ ។

របៀបទី ១ .– សងចំនួនទសភាគនឹងចំនួនទសភាគ ។

ឧបមា: ៤, ៨៧៧ – ៣, ៧៥៦ =

៤, ៨៧៧ ខ្ញុំត្រូវសរសេរចំនួនធំលើចំនួនតូចក្រោមដូច្នេះ គឺចំនួន

៣, ៧៥៦ គត់ក្រោមចំនួនគត់ ចំនួនទសភាគក្រោមចំនួនទស-

១, ១២១ ភាគរួចធ្វើលេខហូតដូចជាចំនួនគត់ដែរ តែខ្ញុំត្រូវដាក់

កណ្ដាក់សញ្ញានៅចំនួនដែលសល់ចំខ្ទង់កណ្ដាក់សញ្ញា ។

របៀបទី២.— ។ ចំនួនធំជាចំនួនគត់ ចំនួនតូចជាលេខទសភាគ ។ ឧបមាះ

២៣២ – ៤៨,៧៥ =

២៣២	២៣២	នេះត្រូវតាំងលេខដោយពុំបាច់រវល់
–៤៨	– ៤៨, ៧៥	នឹងចំនួនទសភាគរបស់មបុះចំនួន
		ទសភាគទៅខាងស្ដាំ ចំនួនគត់ខណ្ឌ
២៣២, ០០		គ្នានឹងកណ្ដក់សញ្ញាមួយ ឯចំនួន
–៤៨, ៧៥		គត់ខាងលើត្រូវបំបែកទៅជាចំនួន
១៨៣, ២៥		ទសភាគដូចគ្នាដោយដាក់សូន្យ

ជំនួស ហើយធ្វើលេខដូចជាចំនួនគត់នឹងចំនួនគត់ តែត្រូវដាក់កណ្ដក់សញ្ញាក្រោមខ្ទង់កណ្ដក់សញ្ញាជានិច្ច ។

របៀបទី ៣.— ចំនួនធំជាចំនួនទសភាគ ចំនួនតូចជាចំនួនគត់ ។ ឧបមាះ

៣៤៨, ៧៥	៣៤៨, ៧៥ – ១២៥=
– ១២៥	នេះត្រូវធ្វើដូចលេខចំនួនគត់
២២៣, ៧៥	ដែរ ឯចំនួនទសភាគដែល

មានគូនឹងចំនួនធំត្រូវបញ្ចុះតែម្ដង ព្រោះគ្មានចំនួនអ្វីយកទៅហូត ។

ការហាត់ .— ចូរធ្វើលេខខាងក្រោមនេះ ៖

១០០ម៉ែ ២ − ៣៨ម៉ែ ៧៥ =

៤៥០, − ១៤៨,២ =

៦០៥,២៥ − ៤៣២ = (ល)

ចំណោទ .— មនុស្សម្នាក់ជំពាក់បំណុលគេ ៤៧៨ ៛, ៥០ បានយកប្រាក់ទៅសងគេម្តង ១២៥៛៥០ ម្តងទៀត ៧៨ ៛,២៥ ដល់ក្រោយមក ១៤២ ៛, ៤៨ ទៀត ។ តើបុរសនោះនៅជំពាក់គេប៉ុន្មានរៀលទៀត ? ។

អាទិត្យទី ៣.— លេខគុណចំនួនទសភាគ ។

របៀបទី ១ — គុណចំនួនទសភាគ នឹងចំនួនគត់ ។ ឧបមា: ពោតមួយហិកតូលីត្រថ្លៃ ៣៦ រៀល ៥០ តើពោត ៣ ហ.ល. ថ្លៃប៉ុន្មានរៀល ?

៣៦,៥០ ត្រូវធ្វើដូច្នេះ៖ ៣៦,៥០ × ៣ = ១០៩ ៛, ៥០

× ៣ គេគុណចំនួនទសភាគជា ៣ ដងរួចគុណចំនួនគត់

១០៩,៥០ ជា ៣ ដងទៀត តែកុំភ្លេចលេខដែលត្រាទុក ។

ម្យ៉ាងទៀត គេធ្វើលេខមិនគិតចំនួនទសភាគក៏បានដែរ ព្រោះគេដឹងថា ៣៦ ៛, ៥០ = ៣៦៥០ សេន ។

៣៦,៥០   ៣៦,៥០ × ៣ = ឬ ៣៦៥០ សេន × ៣ =

× ៣   ១០៩៥០ សេន ឬ ១០៩,៥០ ។

―――――

១០៩,៥០   តែត្រូវដាក់កណ្ដក់សញ្ញាគិតពីខាងស្ដាំទៅឆ្វេងតាមចំនួនទសភាគដែលមានក្នុងចំនួនតាំង ។

របៀបទី ២.– គុណលេខចំនួនទសភាគនឹងទសភាគ ។

ឧទាហរណ៍៖ ពោត ១ ហាល ថ្លៃ ៣៦,៥០ តើពោត ៣ ហាល, ២ ថ្លៃប៉ុន្មានរៀល ? ។

យើងដឹងថាពោត ១ លីត្រថ្លៃ ..... ០,៣៦៥ យើងដឹងទៀតថា ៣ ហាល, ២ មាន...៣២០ លីត្រ ដូច្នេះត្រូវយក ០,៣៦៥×៣២០= ១១៦,៨០ លេខនេះត្រឡប់ទៅជាចំនួនទសភាគគុណនឹងចំនួនគត់ដូចបានអធិប្បាយក្នុងរបៀបទី ១ ខាងលើហើយ ។

៣៦៥០   បើធ្វើលេខដដែលនេះមិនបាច់រលំនឹងចំនួន

× ៣២០   ទសភាគក៏ឃើញដូចគ្នាដែរ គឺ

―――――

៧៣០០០   ៣៦៥០×៣២០=១១៦,៨០

១០៩៥០   ដោយកាត់ចំនួនទសភាគ ២ ខ្ទង់ដាក់កណ្ដក់-

―――――

១១៦,៨០០០

សញ្ញា ព្រោះក្នុងលេខតាំងមានចំនួនទសភាគ២ខ្ទង់ ក្នុងចំនួនមេគុណមានទសភាគ២ខ្ទង់ទៀតជា៤ខ្ទង់ ។

ការហាត់.– ចូរធ្វើលេខខាងក្រោមនេះ ៖

៨៥៤២×២៦,៣៥=	៤៩០៦×៦០,៨៤=
៤៨៤,៧×៩៨៦=	៨៦៧,៤×៩,៨៥=

ចំណោទ.– ក្នុងរថយន្តមួយ មានអ្នកដំណើរ១២នាក់ចេញថ្លៃឈ្នួល២៥៛,៦០ម្នាក់ ឯអ្នកដំណើរ ១៥នាក់ទៀតចេញថ្លៃតែ៩៛,៧៥ម្នាក់ៗ តើម្ចាស់រថយន្តបានប្រាក់ទាំងអស់ប៉ុន្មានរៀល? ។

អាទិត្យទី ៤.– លេខចែកជាចំនួនទសភាគ ។

របៀបទី១.– ចំនួនតាំងជាទសភាគ ។

ឧទាហរណ៍៖ គេចង់កាត់ខ្សែលួសមួយបន្ទាយប្រវែង៧៣មី១៤ជា២៣កំណាត់ស្មើគ្នា តើខ្សែលួស១កំណាត់ៗប្រវែងប៉ុន្មានម៉ែត្រ ? ។

៧៣,១៤	២៣	យើងដឹងថា ៧៣មី១៤ មាន ៧៣១៤ សង់ទី-
០៤ ១	៣១៨	ម៉ែត្រដូច្នេះត្រូវយក ៧៣១៤ សម ជាចំនួន
១ ៨៤		គត់នឹង ២៣ ដែលជាចំនួនគត់ដែរ ហើយ
០០		ដែលយើងបានរៀនពីខាងមុនស្រាប់ ។ គឺ៖

៧៣១៤ : ២៣ = ៣១៨សម,ប្ដ៣ម,១៨ ។

របៀបទី២ .— ចំនួនតាំងនឹងដើមហារជាទសភាគ ។

ឧទាហរណ៍ .— បើចែកចំនួន ៥៨,៦៧នឹង ៣,៤ នេះត្រូវកថា ក្នុង ៥៨,៦៧ មាន ៣,៤ប៉ុន្មានដង ឬ ក្នុង ៥៨៦,៧ មាន៣៤ប៉ុន្មានដង នោះត្រូវយក ៥៨៦,៧ : ៣៤ = ១៧,២ ត្រង់នេះឃើញថា

៥៨៦,៧	៣៤	យើងអន្ទងដើមហារ៣,៤ឲ្យ
២៤៦	១៧,២	ទៅជា៣៤ (ចំនួនគត់) វិញ
០៨ ៧		ដូចក្នុងរបៀបទី ១ ខាងលើ
សល់ ១ ៩		នេះដែរ ។

ការហាត់ .— ចូរធ្វើលេខខាងក្រោមនេះ ៖

៦៤រ,៧៥ : ២១ = ...	៥៤៨ក្រ ៧០ : ២៣ = ...
២៣៤ល,៥០ : ១៧ = ...	៩៤២ក្រ ៤០ : ៧,៣ = ...

បំណោទ .— ឈើគូស ២២៥ ប្រអប់ថ្លៃ ១៦៥ រៀល ឈ្នួលដឹកនាំអស់ ២រ,៥០ទៀត ហើយថែមទាំងបង់ពន្ធអស់ ១១រ,៧៥ តើត្រូវលក់ឈើគូសទៅវិញ ១ ប្រអប់ថ្លៃប៉ុន្មានឲ្យបានចំណេញ ៥៧រ,៥០ ? ។

ការគិតលេខនឹងប្រាជ្ញា .— គុណលេខនឹង ១៩ - ២៩ - ៤៩ - ៩៩ (ល) ។

នឹងគុណចំនួនឯណានីមួយនឹង ១៩ - ២៩ ..... ៩៩ (ល) គេត្រូវគុណចំនួននោះនឹង ២០, ៣០, . . . ១០០ បើឃើញប៉ុន្មានៗយកចំនួនតាំងទៅហូតវិញនឹងឃើញចំនួនដែលត្រូវរក ។

ឧបមា ៖ ១៣ × ១៩ =

ត្រូវយក ១៣ × ២០ = ២៦០

ត្រូវយក ១៣ ទៅកាត់ចេញ ២៦០ – ១៣ = ២៤៧

ការហាត់ ៖— ចូរគិតលេខខាងក្រោមនេះ ៖

៣៤ × ១៩	១៣ × ៣៩	៤២ × ២៩
៤២ × ១៩	៦៦ × ២៩	៥៧ × ៣៩
៣២ × ៥៩	១,៦ × ៤៩	៩,២ × ៩៩

វង្វាស់វង្វាល់

អាទិត្យទី ១ ៖— អំពីក្រឡាផ្ទៃ ឬ ផ្ទៃ ។

យ៉ាងម្តេចហៅថាផ្ទៃ ?.— សូមលោកគ្រូបង្អុលផ្ទៃផ្សេងៗ បង្ហាញសិស្ស ដូចផ្ទៃក្តារខៀន ផ្ទៃឥដ្ឋក្រាល ផ្ទៃជញ្ជាំង ទីធ្លាៗ ល ។

ទឹងវាស់ផ្ទៃយ៉ាងដូចម្ដេច ?.– ទឹងវាស់ផ្ទៃគេត្រូវវាស់ដូចជាវាស់ប្រវែងដែរ តែរង្វាស់នោះគិតជាម៉ែត្រក្រឡា (ម^{២}) គឺគេយកម៉ែត្រ, ដេស៊ីម៉ែត្រ, សង្ទីម៉ែត្រ, ។ល។ វាស់ ព្រោះរង្វាស់សម្រាប់វាស់ផ្ទៃគ្មានទេ ។ រង្វាស់សម្រាប់វាស់ផ្ទៃជារង្វាស់ឥតរូប ។ ១ ម៉ែត្រក្រឡា (១^{ម២}) គឺជាផ្ទៃ ៤ ជ្រុងមានប្រវែង ១ ម៉ែត្រមួយជ្រុង ។

បំណោទ .– ដីភូមិ ១ មានរាង ៤ ជ្រុងស្មើ ប្រវែង៦៧^{ម}មួយជ្រុង តើដីនោះដំឡៃប៉ុន្មាន បើដី ១^{ម២} ថ្លៃ ២ រៀល ។

អាទិត្យទី ២ .– អំពីរង្វាស់ដែលធំជាងម៉ែត្រក្រឡា ។

រង្វាស់សម្រាប់វាស់ផ្ទៃ តូចឬធំជាងគ្នា ១០០ ៗដង ។

១ ដេកាម៉ែត្រក្រឡា គឺជាផ្ទៃ ៤ ជ្រុងប្រវែង ១$^{ដាម}$ មួយជ្រុង ធំជាងម៉ែត្រក្រឡា ១០០ ដង ។

១ហិកតូម៉ែត្រក្រឡា (១^{ហម២}) មាន ១០០$^{ដាម២}$ ឬ ១០,០០០^{ម២}

១គីឡូម៉ែត្រក្រឡា (១^{កម}) មាន ១០០^{ហម២} ឬ ១០.០០០$^{ដាម២}$ ឬ ១.០០០.០០០^{ម២} ។

ដូច្នេះទឹងសរសេរចំនួនជាផ្ទៃគេត្រូវបែងជាខ្ទង់មានលេខពីរ ៗ មួយ

គម^{២}	ហម^{២}	ដាម^{២}	ម^{២}
០ ០	០ ០	០ ០	០ ០
៣	០ ៧	១ ៥	០ ៤

ខ្ទង់ ខ្ទង់ណាដែលអត់លេខគេដាក់សូន្យជំនួស ។ ចំនួនខាងលើនេះត្រូវមើលថា ៣ គម^{២} ១៧ ហម^{២} ១៥ ដាម^{២} ៤ ម^{២} ។

– ការហាត់ ៖– ឲ្យផ្លាស់ន័យជាម៉ែត្រក្រឡា ហើយបូក ៖

៣៧ ហម^{២} ៥០ + ៩០៥ ម^{២} + ៧ គម^{២}, ០៩ =

ចូរផ្លាស់ន័យជាហិកតូម៉ែត្រក្រឡា ៖

២៧៦០០ ដាម^{២} ; ៣៩០០០ ម^{២} ; ៧ គម^{២} ៥ ដាម^{២}

អាទិត្យទី ៣ ៖– រង្វាស់ដែលតូចជាងម៉ែត្រក្រឡា ។

ដើម្បីនឹងកត់នឹងវាស់ផ្ទៃដែលតូចជាងម៉ែត្រក្រឡា គេប្រើដេស៊ីម៉ែត្រក្រឡា (១ ដម^{២}) នឹងសង្ទីម៉ែត្រក្រឡា (១ សម^{២}) ។

១ ដេស៊ីម៉ែត្រក្រឡា គឺផ្ទៃ ១ មានជ្រុងនិមួយៗប្រវែង ១ ដេស៊ីម៉ែត្រ ។ ឲ្យសិស្សគូសផ្ទៃ ១ ដម^{២} នឹង ១ សម^{២} នៅលើក្ដារខៀនគ្រប់ៗគ្នា ។

រង្វាស់ដែលតូចជាងម៉ែត្រក្រឡា គឺ ៖

១ ដេស៊ីម៉ែត្រក្រឡា (១ ដម^{២}) តូចជាងម៉ែត្រក្រឡា ១០០ ដង

១ សម^{២} តូចជាងម៉ែត្រក្រឡា ១០.០០០ ដង

១ មម^{២} តូចជាងម៉ែត្រក្រឡា ១.០០០.០០០ ដង

ការហាត់ .– ចូរផ្លាស់ន័យជាម៉ែត្រក្រឡា ហើយធ្វើលេខខាងក្រោមនេះ

$៧^{\text{ដម២}}$ $៣៥^{\text{ម២}}$ $៦^{\text{សម២}}$ + $៩៤៧៨១^{\text{ដម២}}$ $៣៩^{\text{សម២}}$ =

$៨^{\text{ហម២}}$ $២៩៧^{\text{ដាម២}}$ + $២៨៧^{\text{ដាម២}}$ $៩៣^{\text{ដស២}}$ =

បំណោទ.– បន្ទប់ ១ ក្រាលឥដ្ឋស៊ីម៉ង់ត៍ ៣៥២ បន្ទះ ទំហំ $២០^{\text{សម}}$ មួយជ្រុង តើបន្ទប់នោះទំហំប៉ុន្មានម៉ែត្រក្រឡា ។

អាទិត្យទី ៤.– រៀនសាឡើងវិញ ។

ធរណីមាណសាស្ត្រ

អាទិត្យទី ១.– អំពីផ្ទៃការ៉េ ៤ ជ្រុងស្មើ ។

ផ្ទៃការ៉េ ៤ ជ្រុងស្មើគឺជាផ្ទៃមានជ្រុង ៤ ប្រវែងស្មើគ្នាទាំងអស់ មុមទាំង ៤ ក៏ទំហំប៉ុនគ្នា ហើយជាមុមកែងផង ។

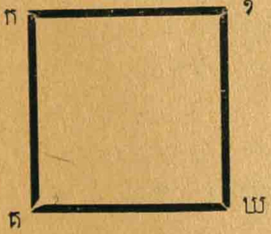

កខឃគ ជាផ្ទៃការ៉េ ៤ ជ្រុងស្មើ ព្រោះជ្រុង ក ខ ប្រវែងនឹងជ្រុង ខ ឃ នឹង គ ឃ ហើយនឹង គ ក ។

ឯរង្វាស់សម្រាប់ប្រើក្នុងការរកក្រឡាផ្ទៃផ្សេង ៗ គេប្រើម៉ែត្រក្រឡា ($១^{\text{ម២}}$) មើលថា ១ ម៉ែត្រក្រឡា ។

<u>អំពីរកផ្ទៃ៤ជ្រុងស្មើ</u> .— ទឹងរកផ្ទៃ៤ជ្រុងស្មើត្រូវយកប្រវែងជ្រុង (ជ្រ) គុណនឹងជ្រុង ។

ម^{២} = ជ្រ × ជ្រ

រកជុំវិញឬរកបរិវេណ ។ ទឹងរកពាក់កណ្ដាលបរិវេណ ត្រូវយកជ្រុងគុណនឹង ២

ពាក់កណ្ដាលបរិវេណ = ជ្រ × ២

ទឹងរកបរិវេណត្រូវយកជ្រុងគុណនឹង ៤

ប = ជ្រ × ៤

ការហាត់ .. ឲ្យគូសផ្ទៃ៤ជ្រុងស្មើ១ ប្រវែង៦ សម មួយជ្រុង ។

បំណោទ .. ស្រែបីមានទំហំផ្ទៃរួមគ្នា ៩ ហម២ ស្រែទី១ធំលើសស្រែទី២ ៤៨ ដាម២ ៧ម២ ហើយតូចជាងស្រែទី៣ ៤៨០៧ ម២ តើស្រែនីមួយៗមានទំហំប៉ុន្មានម៉ែត្រក្រឡា? ។

អាទិត្យទី ២ .— អំពីផ្ទៃបួនជ្រុងទ្រវែង ។

ឲ្យសិស្សសង្កេតមើលក្ដារខៀនបញ្ឈរហើយឲ្យប្រដូចជ្រុង១ នឹងជ្រុង១ មុមមួយនឹងមុម១ ឃើញថា ជ្រុងស្របគ្នាពីរៗ? យកកែងវាស់

មុមឃើញជាជាមុមកែង ។ ដូច្នេះផ្ទៃ ៤ ជ្រុងទ្រវែងគឺជាផ្ទៃមានមុមកែង ៤ មានជ្រុងជាបន្ទាត់ស្របគ្នាពីរៗ ហើយប្រវែងគ្នាពីរៗ ; មានប្រវែងពីរ

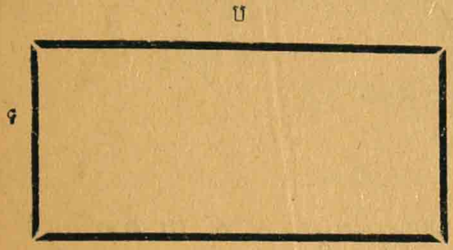

យ៉ាងផ្សេងគ្នាគឺបណ្ដោយ (ប) នឹងទទឹង(ទ) ; ជ្រុងដែលវែង ហៅថាបណ្ដោយ ជ្រុងខ្លីហៅ ថាទទឹង ។

$$\text{ពាក់កណ្ដាលបរិវេណ} = \text{ប} + \text{ទ}$$

$$\text{បរិវេណ} = \text{ប} + \text{ទ} \times ២$$

$$\text{ម}^{២} = \text{ប} \times \text{ទ}$$

បំណោទ.– ក្នុងគេហដ្ឋានមួយមានបង្អួច៨មានកញ្ចក់ ២០បន្ទះក្នុងបង្អួចមួយៗ ។ កញ្ចក់១ទំហំ១៤ ដ.ម ២ ឯកញ្ចក់ព្រមទាំងថ្លៃដាក់ស្របថ្លៃ ២៥ រៀលមួយម៉ែត្រក្រឡា ។ តើបង្អួចកញ្ចក់ផ្ទះនោះថ្លៃប៉ុន្មាន ? ។

អាទិត្យទី ៣.– អំពីផ្ទៃ៤ជ្រុងព្នាយស្រប ។

សូមគ្រូគូរផ្ទៃ៤ជ្រុងទ្រវែង១នៅក្ដារខៀនបញ្ឈរ ក ខ គ ឃ

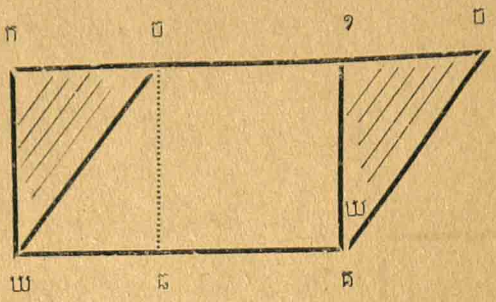

ហើយឲ្យសិស្សប្រដូចជ្រុង, ប្រដូចមុម, ដូចបានធ្វើក្នុងអា - ទិត្យទី២អំពីផ្ទៃ ៤ - ជ្រុងទ្រវែងរួចហើយ ។

រួចសូមគ្រូគូរកាត់ជាផ្ទៃត្រីកោណស្វាបក្តាង ក ប ឃ ពីខាងឆ្វេង យកទៅបន្តខាងស្តាំបានជាផ្ទៃ១ផ្សេងទៀត ហើយឲ្យសិស្សពិនិត្យមើល ជ្រុងបណ្តោយ ឃ គ ដែលយើងមិនបានប៉ះពាល់ទេនៅដដែល ឯ បណ្តោយ ក ១ យើងកាត់ពីខាងឆ្វេងយកទៅបំពេញខាងស្តាំ ដូច្នេះ បណ្តោយថ្មីនេះប្រវែងគ្នានឹងប្រវែងបណ្តោយចាស់ តែឯមុមត្រឡប់ជាពុំមែនមុមកែងដូចមុនទេ ផ្ទៃនេះឈ្មោះផ្ទៃ៤ជ្រុងញ្ញាយស្រប ។

បន្ទាត់ ឃ គ គឺជាបាត (ប)

” ប ង គឺកំពស់ (ក)

មេរៀន .— ផ្ទៃញ្ញាយស្របគឺជាផ្ទៃ៤ជ្រុងមានបន្ទាត់ជ្រុងស្របគ្នាហើយ ប្រវែងគ្នាពីរៗ តែមុមពុំមែនជាមុមកែង ។

—ទឹងរកផ្ទៃ ត្រូវយកបាតគុណនឹងកំពស់

$$ម^{២} = ប \times ក$$

ការហាត់ ·– ឲ្យសិស្សគូសផ្ទៃជ្រុងព្នាយស្រប១ បាតប្រវែង៩ សម កំពស់ប្រវែង៤ សម ។

ចំណោទ ·– ស្រែមួយរាងជាជ្រុងព្នាយស្រប បាតប្រវែង៤៨ម,៤០កំពស់២៧ម,៥០ តើស្រែនេះឲ្យផលជាស្រូវប៉ុន្មានក្នុងមួយឆ្នាំ បើគេដឹងថាដីមួយហិកតាឲ្យផល ១.៩០០គីឡូក្រាម ។

ភាគទីបួន

សប្ដ ១

អាទិត្យទី១ ·– លេខគុណ

បើខ្ញុំទិញដងប៉ាកកា ៣ មួយថ្លៃ ៥ សេន នោះខ្ញុំនឹងចេញថ្លៃឲ្យគេយ៉ាងដូច្នេះ ។

៥សេន + ៥ សេន + ៥ សេន = ១៥ សេន

គឺជាថ្លៃចំនួនតាំង ៣ ដងនេះស្មើគ្នាទាំងអស់ ឬខ្ញុំត្រូវធ្វើលេខគុណដូច្នេះវិញ ។ ខ្ញុំសរសេរ ៥ សេន × ៣ = ១៥ សេន ។ ៥ ជាលេខ

តាំង ដែលខ្ញុំថាដដែលៗឡើងវិញបីដង ។ ៣ជាមេគុណ ។ លេខតាំងគឺ ចំនួនដែលគេហៅដដែល ៗ ឡើងវិញ ។ មេគុណគឺចំនួនប៉ុន្មានដងដែល គេថាដដែល ៗ ឡើងវិញ ។ ផលគឺជាចំនួនសរុបលេខគុណនោះ ។

លេខតាំង × មេគុណ = ផល

សេចក្ដីសំខាន់ ._ការដែលមានប្រយោជន៍ជាទីបំផុតក្នុងលេខគុណ ត្រូវឲ្យរៀនចេះចាំស្ទាត់នៃមេលេខគុណ ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ .–១– សូមសាបផ្ទៀងមេលេខគុណតាំងពីមេពីរឡើងវិញ រហូតមកដល់មេដប់ ។ ២– ពែងមួយថ្លៃ ៨ សេន ពែង ៦ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ពែង ៨ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ពែង ៤ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ពែង ៩ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ពែង ៧ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ពែង ១០ ថ្លៃប៉ុន្មាន? ។ ខ្ញុំកប់តើត្រូវជាប៉ុន្មាន ម្ជុល ៥ ប្រាំបួនដង ឡេវអាវ ៨ ប្រាំបួនដង កន្ត្រៃ ៤ ប្រាំបួនដង ហុងអម្បោះ ៩ ដប់ដង? ។

វិធីហាត់សរសេរ .– ១ –អ្នកជំនួញតុះទូតាំងម្នាក់ទិញកៅអី ៣៧ ថ្លៃ ៤ រៀលមួយ អ្នកនោះលក់តាំងអស់ទៅបំណេញបាន ៣២ រៀល តើថ្លៃលក់កៅអីទាំងអស់នោះប៉ុន្មាន? ។ ២–ស្មូនមួយពាង ៤ ជ្រុង បណ្ដាយ

១៨ ម៉ែត្រ ទទឹង ១៦ ម៉ែត្រ ជុំវិញសួននោះគេធ្វើរបងថ្លៃ ១៧ សេន ១ ម៉ែត្រ តើថ្លៃរបងនោះប៉ុន្មានរៀល? ។

២ – មេគុណមានលេខតែមួយខ្ទង់

ជាងម្នាក់មានប្រាក់ខែ ២៣ រៀលក្នុង ១ ខែ បានប្រាក់ប៉ុន្មានបើជាងនោះធ្វើការបាន ៣ ខែ ។ ក្នុង ៣ ខែជាងនោះបំណាញ ២៣ រៀល ៣ ដង ឬ ២៣ រ, × ៣ ។ នឹងធ្វើលេខគុណបែបដូច្នេះគេត្រូវដាក់បែបនេះ៖

$$
\begin{array}{r}
២៣ \\
\times ៣ \\
\hline
៦៩
\end{array}
$$

គេថា ៣ បីដង ៩ ខ្ញុំសរសេរ ៩ រួចខ្ញុំថា ៣ ពីរដង ៦ ខ្ញុំសរសេរ ៦ ខាងក្រោមផលលេខនេះគឺ ៦៩ រៀល ។

វិធីហាត់មាត់ទទេ .– ចូរធ្វើលេខដូចមានដាក់ពាយមកខាងក្រោមនេះ៖

៣៣រ × ៤ + ៦៥រ = ... ៦២ស × ៨ : ៨ស = ...

៥៤ក × ៧ – ៧៥ក = ។ ៧៤ម × ៣ – ៥៧៩ម = ... ។

បំណោទ.– អ្នកជំនួញសត្វពាហនៈម្នាក់បានលក់ក្របី៤ថ្លៃ៤២រៀលមួយ ឃើញចំណេញទាំងអស់៤៨រៀល តើថ្លៃដើមក្របីទាំង៤នេះប៉ុន្មាន? ។

– អ្នកជំនួញសំពត់ម្នាក់បានទទួលសំពត់៥ផាប់ប្រវែង១២ម៉ែត្រមួយផាប់ និង៧ដុំទៀតប្រវែង១០ម៉ែត្រមួយដុំ ។ អ្នកជំនួញនោះបានទទួលសំពត់ទាំងអស់ប៉ុន្មានម៉ែត្រ? ។

លេខគុណមានត្រាទុក

ខ្ញុំបានជួលមនុស្ស៣នាក់ធ្វើការ ហើយខ្ញុំឲ្យឈ្នួល៣៥សេនម្នាក់ៗ តើខ្ញុំត្រូវឲ្យឈ្នួលប៉ុន្មានទាំង៣នាក់នេះ? ។

ខ្ញុំសរសេរយ៉ាងនេះៈ

៣៥

×៣

―――

១០៥

ខ្ញុំថា៣ប្រាំដង១៥ឬ៥សេនខ្ញុំសរសេរ៥ និងត្រាក់កាក់មួយដប់សេនឬ ១០ សេនមួយដង ហេតុនេះខ្ញុំត្រូវត្រាទុកមួយ ។ កាក់បី៣ដង៩កាក់ហើយនឹងត្រាទុក១នោះត្រូវជា១០ខ្ញុំសរសេរដប់គឺ ១០៥សេន ខ្ញុំត្រូវឲ្យឈ្នួលទាំង-អស់១០៥សេន ។

វិធីហាត់សរសេរ .— ហេតុអ្វីនៅក្នុងលេខគុណមានត្រាទុក គេត្រូវផ្ដើមគុណពីខាងស្ដាំមិនឲ្យផ្ដើមគុណពីឆ្វេង ? លេខត្រាទុកមានហួសពីលេខ ៨ ឬទេ ? ហេតុអ្វី ? អ្នកត្រូវរកយ៉ាងដូចម្ដេចឲ្យបានឆាប់ឃើញថ្លៃគោ ៣ ទឹមនឹងថ្លៃគោ ២ ទឹមបើគោមួយថ្លៃ៤៧រៀល ? ។

វិធីហាត់សរសេរ .— ១-ចូរធ្វើលេខដូចមានខាងក្រោមនេះ ៖

៥៦រ × ៦ =   ៧៥រ × ៧ =   ៩៨រ × ៨ =

៣៩២ម × ៣ =   ៧២៤ម × ៥ =   ៦៥៩ល × ៤ =

អាទិត្យទី ២ .— លេខចែក (ជើងហារមានលេខតែមួយតួ)

ខ្ញុំចង់ចែកស្លាបព៉ាកកា ២៤ ឲ្យសិស្ស ៤ នាក់ តើម្នាក់ត្រូវបានប៉ុន្មាន ? ។ រកចំណែកម្នាក់ ៗ នោះត្រូវយកចំនួន ២៤ មកចែកនឹង ៤ ។ យើងគិតថាក្នុង ២៤ តើមាន ៤ ប៉ុន្មានដង ? ថាមាន៤ប្រាំមួយដង, ដូច្នេះសិស្សម្នាក់ៗត្រូវបានស្លាបព៉ាកកា ៦ ។ គេសរសេរលេខយ៉ាងនេះ ២៤:៤=៦ ហើយដើម្បីនឹងធ្វើលេខចែកយ៉ាងនេះដោយងាយ នោះត្រូវរៀនមេលេខឲ្យស្ទាត់ ។

សូមមើលហើយបង្រៀនតាមសៀវភៅក្បួនទត្តទំព័រទី២៣ ដល់ ៤៧ ។

អាទិត្យទី៣ .– ១.– ថ្លៃទិញវត្ថុសរុប

<u>ឧបមា:</u> មាខ្ញុំលក់ទោចក្រយានមួយ ថ្លៃ ៧៣៥៛, គាត់បានចំណេញទាំងអស់ ១៣៥៛, តើទោចក្រយាននោះទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។

វិធីរកថ្លៃទិញវត្ថុសរុបអ្វីមួយត្រូវយកប្រាក់ចំណេញទៅកាត់ថ្លៃលក់ចេញ គឺ:

៧៣៥៛, – ១៣៥៛, (លក់ – ចំណេញ)

ឃើញថាទោចក្រយាននោះទិញមកថ្លៃ ៦០០៛, ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ .– អ្នកស្រែម្នាក់លក់ចៀមមួយថ្លៃ ២៨៣ រៀល ហើយបានចំណេញ ៥០ រៀល តើចៀមនោះទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។
ស្រីម្នាក់លក់ក្រម៉ា ៥ ថ្លៃ ៤៣ រៀល ហើយបានចំណេញ ១៣ រៀល តើក្រម៉ាទាំងអស់ទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន?

វិធីហាត់សរសេរ .–បំណោទ.– ឪពុកខ្ញុំលក់មួក ៥ បានថ្លៃ ១៣៣ រៀល មួកមួយ ហើយបានចំណេញទាំងអស់ ១២៥៛, ។ តើមួកទាំងអស់ទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។

២.– ថ្លៃទិញរបស់និមួយៗ

<u>ឧបមា:</u> ឈ្មួញម្នាក់លក់ទូ ៣ ថ្លៃទាំងអស់ ៣៥០៛, ហើយបានចំណេញ

៥០៛, តើថ្លៃដើមទូមួយទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន ? មុននឹងរកថ្លៃដើមទូនិមួយ ៗ ត្រូវរកថ្លៃដើមទូទាំង៣ សិន ទើបយកថ្លៃដើមទូទាំងអស់មកចែកនឹងចំនួនទូនោះគឺ:

ថ្លៃដើមទូទាំង ៣ គឺ: (ថ្លៃលក់-ចំណេញ)

៣៥០៛-៥០៛= ៣០០៛,

ថ្លៃដើមទូមួយ: (ថ្លៃដើម:ចំនួនរបស់ដែលទិញមក)

៣០០៛, : ៣ = ១០០៛,

ឆ្លើយថាទូនិមួយ ៗ ទិញមកថ្លៃ ១០០៛,

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ.— ១– ស្រីម្នាក់លក់មាន់៣ថ្លៃ៣៣រៀល ហើយបានចំណេញ ៩ រៀល, តើមាន់មួយទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។

២- ចិនម្នាក់លក់ស្រាទំពាំងបាយជូរ ៥ ដបថ្លៃ ៥៥៛, ហើយចំណេញ ១៥ រៀល តើស្រាទំពាំងបាយជូរមួយដបទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។

វិធីហាត់សរសេរ.— ចំណោទ — យួនម្នាក់លក់មួកស្លឹក៣ ឡូថ្លៃ ២២៦ រៀល បានចំណេញ ៣៦ រៀល ។ តើមួកនិមួយៗ ទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន? ។

វង្វាស់វង្វាល់

អាទិត្យទី ១.– អំពីក្រដាសប្រាក់សំរាប់ចាយនៅប្រទេសឥណ្ឌូចិនៈ ប្រាក់ក្រដាសមួយរៀល, ៥ រៀល ។

សូមយកប្រាក់ក្រដាសមកបង្រៀន ហើយឲ្យបានច្រើនយ៉ាងផង គឺក្រដាសជាន់ចាស់និងក្រដាសប្រាក់ជាន់ថ្មី ។ បង្ហាញក្រដាសប្រាក់ ១ រៀលឲ្យសិស្សមើល នេះក្រដាសប្រាក់ ១ រៀលមានសរសេរលេខចំនួន ១ រៀលជាប់នៅនេះផង ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំ មានពណ៌ក្បាច់រចនាគួរស្អាតហើយមានរូបយួនប្រុសស្រីទៀតផង ។ ក្រដាសប្រាក់ ១ រៀលជាន់ថ្មី ខុសពីក្រដាសប្រាក់ ១ រៀលជាន់ចាស់ដោយទំហំនិងគំនូរ ។ ក្រដាសប្រាក់ប្រាំរៀលជាន់ថ្មីមានរូបប្រាសាទខុសអំពីក្រដាសចាស់ដែលមានរូបក្ងោក ៗ ល ៗ ក្រដាសប្រាក់ស្រាលគេយកទៅណាមកណាបានដោយងាយដល់អ្នកដំនួញទាំងឡាយ ប៉ុន្តែត្រូវប្រយ័ត្នក្រដាសប្រាក់ក្លែងក្លាយ គេចំណាំនឹងលេខនឹងសាច់ក្រដាសឬនឹងពណ៌ក្រដាស ៗ ល ៗ

ហាត់គិតមាត់ទទេ .– ក្រៅពីប្រាក់រៀលឬប្រាក់កាក់មានប្រាក់អ្វីខ្លះសំរាប់ចាយនៅស្រុកយើង ? ប្រាក់ក្រដាសមួយរៀលពណ៌ដូចម្តេច ? មានរូប

អ្វី ? ប្រាក់ក្រដាស ១ រៀល នឹង ៥ រៀល ដូចគ្នាឬទេ ? ខុសគ្នានឹងអ្វី ? ឯង មើលពីចម្ងាយស្គាល់ជាក្រដាស ១ រៀល ៥ រៀលឬទេ ? ពីព្រោះអ្វី បានជាគេយកក្រដាសធ្វើជាប្រាក់ចាយ ៗ ក្នុងប្រាក់ក្រដាស ១ រៀល នឹងប្រាក់សាច់ ១ រៀល ប្រាក់ណាមានដំឡៃជាង ? ពីព្រោះអ្វីបានជា មានដំឡៃដូចគ្នា ? ក្នុងប្រាក់ក្រដាស ១ រៀល មានប៉ុន្មានកាក់ ? ។ល។

ហាត់គិតនឹងក្ដារឆ្នួន.— ត្រូវជាប៉ុន្មាន ២៥ នឹង ៣៨ រៀល ? ១០៧', នឹង ៨០ រៀល ? ប្រាក់ក្រដាស ៥ រៀល ៣ សន្ទិក នឹងក្រដាស ១ រៀល ២៦ សន្ទិក ត្រូវជាប៉ុន្មានរៀល ? ។ល។

អាទិត្យទី ២.— ប្រាក់ក្រដាស ២០ រៀល ១០០ រៀល ។

សូមធ្វើដូចអាទិត្យទី ១ ខាងលើនេះ ពន្យល់សិស្សអំពីពណ៌ទំហំ ក្រដាសប្រាក់ ថ្លៃរៀលនឹង ១០០ រៀលឲ្យស្គាល់ប្រាកដ ។

ហាត់គិតមាត់ទទេ.— ក្រដាសប្រាក់មានប៉ុន្មានយ៉ាង ? ក្រដាសប្រាក់អ្វីខ្លះ ? ក្រដាសប្រាក់ទាំងនេះដូចគ្នាឬទេ ? ខុសគ្នានឹងអ្វី ? ។ល។

ហាត់គិតនឹងក្ដារឆ្នួន.— ត្រូវជាប៉ុន្មានរៀល ២៧ រៀល នឹង ៣៣ រៀល ? ១៧៥', នឹង ១៤០ រៀល ? ១៩០', នឹង ១០០ រៀល, ។ល។

នៅសល់ប៉ុន្មាន ២៨០៛, កាត់ ១៩០ រៀលចេញ ? ៣៥០ រៀលដក ១៨៥ រៀលចេញ ? ខ្ចីគេម្តង ១៥០ រៀលម្តងទៀត ៩៥ រៀល តើជំពាក់គេទាំងអស់ប៉ុន្មានរៀល ? បងខ្ញុំជំពាក់គេ ២៨០ រៀលយក ១៩៥ រៀលទៅសងគេ តើបងខ្ញុំនៅជំពាក់គេប៉ុន្មានរៀលទៀត ។ល។

ហាត់សរសេរ .– ១- ចូរធ្វើលេខដូចមានខាងក្រោមនេះ ៖

២០១៛,+១៩៧៛,=...រៀល។ ៣៥០៛,+១៥៥៛,=...រៀល។

៣៦៧៛,-២៧២៛,=...រៀល ។ ៤៥២៛,–២០៧៛,=...រៀល។

២– បងទោនាងទិញចង្កៀង ១ថ្លៃ ១៦ រៀល ទិញម៉ាស៊ីនច្រៀង ១ថ្លៃ ៥៤ រៀល រួចបានឲ្យក្រដាស ១០០ រៀលមួយសន្លឹកទៅអ្នកលក់ ត្រូវថែមឲ្យមកវិញ....រៀល ។

អាទិត្យទី ៣ .– អពីប្រាក់ណែន

សូមរកប្រាក់ណែនមកឲ្យសិស្សមើល បើគ្មានត្រូវគូរនៅក្តារខៀន ។ ប្រាក់ណែនរាងដូចស្នាបឥតមានក្បាច់អ្វីទេ ងាយនឹងធ្វើណាស់ ។ ក្នុង ១ ណែនមានទម្ងន់ ១៦ រៀល ហេតុនេះបានជាគេថាយ ១៦ រៀល ។ ឥឡូវនេះរាជការលែងឲ្យចាយប្រាក់ណែននឹងប្រាក់ជាន់ចាស់ហើយ ពីព្រោះប្រាក់ទាំងនេះមនុស្សខូចកាចធ្វើក្លែងក្លាយបានដោយងាយណាស់ ។

ហាត់សរសេរ .– មាខ្ញុំលក់ស្រូវបាន៤ណោន លក់ពោតបាន១២០រៀល មាខ្ញុំបានប្រាក់ទាំងអស់......រៀល ។

មធ្យមដ្ឋានទី១

នព្វន្ត

អាទិត្យទី ១ .– ចំនួនពីមួយពាន់ ទៅដល់មួយម៉ឺន

ឯរបៀបរាប់ចំនួនពី ១.០០០ ទៅដល់ ១០.០០០ ក៏ដូចជារាប់ចំនួនពី ១០០ដល់ ១.០០០ដែរ គេរាប់ថាមួយពាន់មួយ មួយពាន់ពីរ មួយពាន់បី តរៀងៗទៅដល់ ១.០៩៩ ទើបគេថាមួយពាន់មួយរយ រួចទើបគេរាប់ពីមួយពាន់មួយរយតទៅ មួយពាន់ពីររយ មួយពាន់បីរយរហូតតទៅដល់មួយម៉ឺន (១០.០០០) ។ ឯចំនួនពី១ដល់៩ លេខមានតែមួយតួគឺចំនួនរាយឬខ្ទង់រាយ ៗ ពី១០ដល់៩៩ មានលេខពីរតួគឺខ្ទង់ដប់ ៗ ១០០ដល់៩៩៩ មានលេខបីតួគឺខ្ទង់រយ ៗ ពី១.០០០ដល់ ៩៩៩៩ មានលេខបួនតួគឺខ្ទង់ពាន់ ៗ ១០.០០០ដល់ ៩៩.៩៩៩ មានលេខប្រាំតួគឺខ្ទង់ម៉ឺន ៗ

ដូចមានតារាងដាក់ឈ្មោះខ្ទង់ខាងក្រោមស្រាប់

ខ្ទង់ម៉ឺន	ខ្ទង់ពាន់	ខ្ទង់រយ	ខ្ទង់ដប់	ខ្ទង់កាយ
៩	៤	៧	៩	២

របៀបរៀនមើល .— ទីងរៀនមើលលេខនេះ គេចាប់មើលពីឆ្វេងទៅស្ដាំ ឧបមាដូចជា៩៤៧៩២ គេមើលថាប្រាំបួនម៉ឺនបួនពាន់ប្រាំពីររយកៅសិបពីរ ពីព្រោះ៩នៅខ្ទង់ម៉ឺន រួចគេមើលលេខបន្ទាប់ ៤ ពាន់ពីព្រោះលេខ៤នៅក្នុងខ្ទង់ពាន់ ហើយមើលលេខតមកទៀតជា៧រយ ពីព្រោះលេខ៧នៅខ្ទង់រយ ហើយគេមើលមកទៀតកៅសិប ពីព្រោះលេខ៩នៅខ្ទង់សិប ហើគេមើលលេខចុងក្រោយបំផុតថាពីរ ពីព្រោះលេខពីរនៅខ្ទង់ទីងបួកាយ ។

របៀបរៀនសរសេរ .— ទីងសរសេរចំនួនដល់ម៉ឺននេះ ក៏ដូចជាគេសរសេរចំនួនពី ១ដល់ ១.០០០ដែរ គេចាប់សរសេរពីឆ្វេងទៅស្ដាំ គឺចាប់ពីខ្ទង់ម៉ឺនមកខ្ទង់ពាន់ មកខ្ទង់រយ មកខ្ទង់សិប រួចមកខ្ទង់ទីង ប៉ុន្តែបើចំនួនណាមួយខ្វះ ក្នុងខ្ទង់ម៉ឺនក្ដី ខ្ទង់ពាន់ក្ដី ខ្ទង់រយក្ដី ។ល។ គេដាក់លេខសូន្យជំនួស ឧបមាដូចជា១៤០៩១ ។

ហាត់គិតមាត់ទទេ ៖— ហៅចំនួនឲ្យសិស្សសរសេរនៅលើក្ដារឆ្នួន ១៥.៩៧២ ។ ១៩.៥៦៣ ។ ៧.៨៩៧ ។ល។ ឲ្យសិស្សមើលសូត្រចំនួនខាងក្រោមនេះ ៩៥.៧៥១ ។ ២.៣៥៦ ។ ៣៧.៤៦១ ។ ៩៥.៦៨៩ ឬឲ្យសិស្សរាប់បន្ថែមមួយរយៗ ពី ១០០ ទៅដល់ ១០.០០០ ។

វិធីហាត់គិតនឹងក្ដារឆ្នួន ៖— ត្រូវជាប៉ុន្មាន ? — ១៥.០០០ នឹង ២៣.៤០០ ។ ១៣.០០០ នឹង ៧០.០០០ ។ ៤៩.០០០ នឹង ៦.០០០ ។ ១៣.០០០ ដក ៥.០០០ ចេញ ។ ២— ខ្ញុំថា ៣៤.០០០ នឹង ៣.០០០ គឺ ៤ នឹង ៣ បានជា ៣៧.០០០ ។ ខ្ញុំគិតនព្វន្តបែបដូចគ្នាទៅទៀត ។ ៣៦.០០០ នឹង ២.០០០ ។ ៧៣.០០០ នឹង ៥.០០០ ។ ៦៤.០០០ ដក ៣.០០០ ចេញ ។

វិធីហាត់សរសេរ-បំពេញ ៖— ១— ក្នុងការសង់ផ្ទះមួយគេបានដឹកឥដ្ឋ ៥ រទេះ ក្នុងមួយរទេះមានឥដ្ឋ ១.០០០ដុំ រួចគេបានប្រើឥដ្ឋនោះអស់ ៣ ០០០ ដុំ តើគេនៅសល់ឥដ្ឋប៉ុន្មានដុំទៀត ?

២- អ្នកមេការម្នាក់បានទិញដីមួយកន្លែងថ្លៃ ១៥៤០ រៀល អ្នកនោះបានសង់ផ្ទះ ១ នៅនាដីនោះថ្លៃ ៥៤៨៧ រៀល ដល់លក់ផ្ទះទៅវិញបានថ្លៃ ៨.៩០០រៀល តើអ្នកនោះបានចំណេញប៉ុន្មាន ?

អាទិត្យទី ២.– លេខគុណនឹង ១០-១០០-១.០០០

តុមួយថ្លៃ ៤ រៀល បើតុ ១០ ថ្លៃប៉ុន្មាន ? យើងដឹងថាតុ ១ ថ្លៃ ៤ រៀល បើតុដប់យ៉ាងដូច្នេះថ្លៃ ៤ រៀលដប់ដងទៅទៀត គឺថា ៤ ដប់ដង ត្រូវជា ៤០ ។ ក៏ប៉ុន្តែយើងគុណលេខចំនួនប៉ុន្មាន ៗ ក្តីនឹង ១០ – ១០០ – ១.០០០ នេះគេមិនចាំបាច់ធ្វើលេខដូចធម្មតាទេ គ្រាន់តែថែមសូន្យមួយនៅខាងស្តាំចំនួននោះ បើគុណនឹង ១០ ។ សូន្យពីរបើគុណនឹង ១០០ ។ សូន្យបី បើគុណនឹង ១.០០០ ។

អាទិត្យទី ៣.– លេខចែកនឹង ១០ – ១០០ – ១.០០០

តុដប់ថ្លៃ ៦០ រៀល តើតុមួយថ្លៃប៉ុន្មាន ។ យើងដឹងថាតុដប់ថ្លៃ ៦០ រៀល បើតុមួយថ្លៃតិចជាងគឺយ៉ាងដូច្នេះ ៦០រ,:១០ = ៦ រៀល ។ ក៏ប៉ុន្តែនឹងចែកលេខចំនួនប៉ុន្មាន ៗ ក្តីនឹង ១០ – ១០០ – ១.០០០ នេះ គេមិនចាំបាច់ធ្វើលេខដូចធម្មតាទេ គេគ្រាន់តែបន្ទយកណ្តក់សញ្ញាពីខាងស្តាំទៅខាងឆ្វេង មួយខ្ទង់ សំរាប់ចែកនឹង ១០ ។ ពីរខ្ទង់សំរាប់ចែកនឹង ១០០ ។ បីខ្ទង់ សំរាប់ចែកនឹង១.០០០ ។ល។ ឧបមាដូចជាលេខ ៨.៩២០ ចែកនឹង ១០ត្រូវបាន ៨៩២,០ ។ ៨.៩២០ ចែកនឹង ១០០ ត្រូវបាន ៨៩,២០ ។ ៨.៩២០ ចែកនឹង ១០០០ត្រូវបាន ៨,៩២០ ។ល។

មេរៀនឱ្យចាំមាត់.– បើកាលណាត្រូវចែកចំនួនអ្វីមួយៗ នឹង ១០ , ១០០ – ១,០០០ នោះ គេមិនបាច់ធ្វើលេខទេ គេត្រូវតែបន្ថយកណ្ដក់សញ្ញាពីស្ដាំទៅឆ្វេងមួយខ្ទង់ពីរខ្ទង់បីខ្ទង់ ។ល។

រង្វាស់រង្វាល់

អាទិត្យទី ១.– ដេស៊ីម៉ែត្រ

សូមពិនិត្យម៉ែត្រឲ្យឃើញថាម៉ែត្រនោះចែកជា ១០ កំណាត់ស្មើគ្នា មួយកំណាត់ ហៅថាមួយដេស៊ីម៉ែត្រ ឬមួយភាគដប់នៃម៉ែត្រ មួយដេស៊ីម៉ែត្រ គឺមួយភាគដប់តូចជាងម៉ែត្រ ។

មួយម៉ែត្រមាន ១០ ដេស៊ីម៉ែត្រ គេសរសេរកាត់ ដ.ម. ឧបមាដូចជា ៦៥ម – ៦៥០ ដ.ម. ។ ៩០ ដ.ម. = ៩ ម ឧបមាវាស់បណ្ដោយវត្ថុមួយ គេឃើញ ២ ម៉ែត្រ ៧ ដេស៊ីម៉ែត្រ ឬ ២ ម៉ែត្រនឹង ៧ ភាគដប់ម៉ែត្រ គេសរសេរ ២ម,៧ ។

គេវាស់បណ្ដោយវត្ថុមួយទៀត ឃើញ ៤ ដេស៊ីម៉ែត្រភាគដប់ម៉ែត្រ គេសរសេរ ០,៤០, ៧ នឹង ០,៤ ហៅថាចំនួនចែកភាគគត់ ៧ ភាគដប់នឹង ៤ ភាគដប់ ហៅចំណែកចែងភាគគត់ពីមួយចំនួនណា គ្មានចំណែកចែង

ភាគគត់ហៅថាចំនួនដុំ ចំនួនបែងភាគគត់តែងមានចំណែកបែងភាគគត់ពីមួយជាដរាប ។

ពាក្យសួរ ៖— ១–មួយម៉ែត្រមានប៉ុន្មានដេស៊ីម៉ែត្រ ?

២- មួយដេស៊ីម៉ែត្រ គឺជាភាគប៉ុន្មានពីម៉ែត្រ ?

៣- យ៉ាងដូចម្តេចហៅថាចំនួនដុំ ?

៤- យ៉ាងដូចម្តេច ហៅថា ចំនួនបែងភាគគត់ ?

៥- ចំនួនបែងភាគគត់មានប៉ុន្មានចំណែក ?

៦- គេបំបែងភាគគត់ លេខខ្ទង់ដើមខាងស្តាំកណ្តាលសញ្ញាហៅអ្វី ?

វិធីហាត់សរសេរ .–ចូររកចំនួនខាងក្រោមនេះ ៖

៣២ម + ៥៧ម = ...ដម ។ ១២០ម : ១០ = ...ដម ។ ១៨៧ដម + ៤៩ = ...ដម ។ ២៤ × ដម ៥ = ...ដម = ... ម ។ ១៣ដម × ៣០ម × ៥ដម = ..ម...ដម ។

អាទិត្យទី២ .– ដេស៊ីលីត្រ

រង្វាល់ចំណុះចំនួនគត់គឺលីត្រ រង្វាល់លីត្រមួយ យើងអាចវាល់ចំណុះដបស្រាទំពាំងបាយជូរមួយបានឬទេ? ដបទឹកក្រូចមួយបានឬទេ ? ហេតុ

អ្វីបានជាវាល់មិនបាន ។ ដើម្បីនឹងវាស់ប្រវែងវែងៗជាងម៉ែត្រនោះគេបានក្រិតបែកម៉ែត្រនោះជាដេស៊ីម៉ែត្រ ហើយ៉ាងដូច្នេះគឺថាដូចគ្នាដែរ នឹងវាល់ចំណុះវត្ថុអ្វីមួយៗ ដែលតូចជាងលីត្រនោះគេបានធ្វើរង្វាល់តូចជាងលីត្រ គឺដេស៊ីលីត្រ ។ គេសរសេរកាត់: ១ ដ.ល. ។ ដេស៊ីលីត្រគឺ១ភាគដប់តូចជាងលីត្រ ហេតុដូច្នេះមួយលីត្រមានដប់ដេស៊ីលីត្រ (១០ ដល) ។

សូមត្រួតត្រាផ្ទៀងមើល នឹងលីត្រហើយនឹងដេស៊ីលីត្រ ។ វាល់នឹងដេស៊ីលីត្រហើយចាក់ទៅក្នុងលីត្រ ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេ :— មានប៉ុន្មានដេស៊ីលីត្រក្នុង២លីត្រ? ៥លីត្រ? ៣លីត្រ។ ១លីត្រកន្លះ? ៣លីត្រកន្លះ?។ ដបមួយមានចំណុះស្រាមួយលីត្រ គេបានលក់អស់៥ ដ.ល នៅសល់ស្រាប៉ុន្មានដេស៊ីលីត្រទៀតក្នុងដបនោះ?។ រួចគេលក់ម្តងទៀតអស់៣ ដ. ល ក្នុងដបស្រានោះនៅប៉ុន្មានដេស៊ីលីត្រទៀត?។ ដែលនឹងបំពេញដបមួយមានចំណុះមួយលីត្រ គេត្រូវចាក់ថែមប៉ុន្មានទៀតទៅក្នុងដបនោះ បើសិនជានៅក្នុងដបនោះមាន២ ដ.ល?។ ៥ ដ.ល.។ ៨ដ.ល.។ ១ដ.ល.។ ៧ដ.ល.។ ៦ដ.ល។ ៩ដ.ល.។ ២ ដ.ល.។ ៤ ដ.ល.។

បំណោទ ៖ — ធុងទិនមួយមានស្រាចំណុះ៥ល ៨ គេដងស្រានោះមុនដំបូង ២ល. រួច១ល ៦ ហើយគេចាក់ចូលទៅវិញ១ល៩ ។ មានស្រាប៉ុន្មានលីត្រ ទៀតនៅក្នុងធុងនោះ ? ។

អាទិត្យទី៣ — ដើស៊ីក្រោម

សូមបង្រៀនដូចរបៀបខាងលើនេះ ។

មជ្ឈិមដ្ឋាន និង រាជិកដ្ឋាន

ធរណីមាតសាស្ត្រ

អាទិត្យទី ១ — អំពីមុម. មុមផ្សេង ៗ —

ប្រដាប់បង្រៀន — ប្រដាប់ឈាន (កំប៉ា)

អត្ថន័យ —

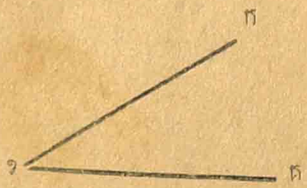

បន្ទាត់ ខ.ក. និងបន្ទាត់ ខ.គ. ដែលចេញពីចំណុចតែមួយបង្កើតជាមុមមួយ គឺ មុម ក.ខ.គ. ។

បន្ទាត់ ខ.ក និង ខ.គ. ជាជ្រុងរបស់មុម ។ ចំណុច ខ. ជាកំពូលរបស់មុម ។

មុមផ្សេងៗ ១.– មុមកែង – មុមកែងកើតពីជ្រុងសំយុងត្រង់លើគ្នា ។

២ – មុមស្រួច – តូចជាងមុមកែង ។

៣ – មុមញាយ – ធំជាងមុមកែង ។

សេចក្ដីរំលឹក – មុមតូចធំមិនមែនស្រេចនឹងប្រវែងជ្រុងឡើយគឺស្រេចនឹងវង្វេះជ្រុងដែលឃ្លាតពីគ្នា ។ សូមគ្រូយកប្រដាប់ឈានពីរ ទំហំខុសគ្នាមកធ្វើពិសោធន៍ឲ្យសិស្សមើល ។ ហើយឲ្យសិស្សនេះហៅឈ្មោះមុមដោយហៅអក្សរកំពូលនៅកណ្ដាលជានិច្ច ។

អាទិត្យទី ២.– បួនជ្រុងស្មើ - បន្ទាត់អឌ្ឍបាត (មេឌីយ៉ាន) - បន្ទាត់ទ្រូង (ឌីយ៉ាគោណាល់)

ប្រដាប់បង្រៀន.– ក្រដាសបួនជ្រុងស្មើដើម្បីបត់បង្ហាញសិស្សឲ្យឃើញថា ៖

ក.– ក្នុងបួនជ្រុងស្មើបន្ទាត់អឌ្ឍបាតនឹងបន្ទាត់ទ្រូងកាត់គ្នាចំពាក់កណ្ដាល ។

ខ.– ហើយមុមដែលកើតឡើងជាមុមកែង ។

អាទិត្យទី ៣– បរិវេណនៃបួនជ្រុងស្មើ ។

អាទិត្យទី ៤ .— គេប្រើដៃផ្ទៃមួយក្នុងបួនផ្ទៃស្មើ ។

សូមគ្រូបាត់បែងបង្រៀនផងចុះ ។

បរិច្ឆណដ្ឋាន

វគ្គ ១

មេរៀនទី ១ .— ចំនួន ១៩៩ ដល់ ២៩៩

ការរៀនពប់ .— រៀនមើល-រៀនសរសេរចំនួននឹងការហាត់គិត ។ សូមធ្វើតាមរបៀបបង្រៀនចំនួនពី ១០០ ដល់ ១១៩ ដែលមានជាគំរូស្រាប់នៅក្នុងទស្សនាវដ្ដីឆ្នាំទី ៤ លេខ ៤ ហើយសូមតែងការហាត់ឲ្យសព្វគ្រប់ផង ។

មេរៀនទី ២ .— ចំនួនពី ១៩៩ ដល់ ២៩៩

បង្រៀនធ្វើលេខបូកនឹងលេខសងឥតត្រាទុកនឹងមានត្រាទុក ។

មេរៀនទី ៣ .— ចំនួនពី ២៩៩ ដល់ ៣៩៩

ការរៀនពប់ - រៀនមើល - រៀនសរសេរចំនួន នឹងការហាត់គិត ។

មេរៀនទី ៤ .— ចំនួនពី ២៩៩ ដល់ ៣៩៩

បង្រៀនធ្វើលេខគុណ - គុណចំនួននឹង ៣ - ៤ - ៥ ។

មេរៀនទី ៥ .— ចំនួនពី ៣៩៩ ដល់ ៤៩៩

ការរៀនរាប់ - រៀនមើល - រៀនសរសេរចំនួន និងការហាត់គិត ។

មេរៀនទី ៦ .— ចំនួនដល់ ៤៩៩

បង្រៀនចែកចំនួននឹង ៣ - ៤ - ៥ ។

មេរៀនទី ៧ .— សាបញ្ញាក់ចំនួនពី ១០០ ដល់ ៤៩៩

ការហាត់គិត - រៀនរាប់ - រៀនមើល - រៀនសរសេរចំនួន ។

មេរៀនទី ៨ .— ចំនួនដល់ ៤៩៩ - សាបញ្ញាក់អំពីលេខបូក-សង-ហើយ

នឹងគុណ-ចែកចំនួននឹង ៣ - ៤ - ៥ - ។

សូមមើលតាមរបៀបតែងជាគំរូនៅក្នុងទស្សនាវដ្ដីឆ្នាំទី ២

លេខ ២ សព្វគ្រប់ស្រាប់ ហើយសូមតែងការហាត់ផងចុះ ។

រង្វាស់រង្វាល់

មេរៀនទី១ — អំពីដេកាម៉ែត្រ — ប្រវាក់ដេកាម៉ែត្រ ។

របស់សំរាប់បង្រៀន.– ម៉ែត្របត់មួយខ្នាត និងច្រវាក់ដេកាម៉ែត្រ ។

របៀបបង្រៀន.– គ្រូនាំសិស្សចេញទៅរៀននៅទីធ្លាសាលារៀនឬនៅទីវាល សិស្សម្នាក់ៗត្រូវមានក្ដារឆ្នួនមួយនិងដីស ។

១- គ្រូនាំសិស្សវាស់ប្រវែង ១០ម និងវង្វាស់ម៉ែត្រឲ្យគូសបំណាំប្រវែង ១ម.

២- គ្រូនាំសិស្សវាស់ប្រវែង ១០ម នោះនឹងច្រវាក់ដេកាម៉ែត្រ ។

៣. នាំសិស្សពិនិត្យមើលច្រវាក់នោះហើយសួរសាកសិស្សថា:

ក- ច្រវាក់នេះមានប្រវែងប៉ុន្មានម៉ែត្រ ។

ខ- ក្នុងប្រវែង ១ម មានដែកប៉ុន្មានកង់ ? មានក្រវិលប៉ុន្មាន ? ក្រវិលស្ពាន់សំរាប់ចំណាំអ្វី ?

គ- ដល់មកប្រវែង ៥ម មានអ្វីជាទីសំគាល់ ?

៤- នាំសិស្សហាត់ស្ទានប្រវែង ១០ម ។ ឲ្យសិស្សស្ទានបណ្ដោយផ្លូវ ១- ឲ្យវាសរសេរបណ្ដោយនោះនៅលើក្ដារឆ្នួនហើយវាស់បញ្ជាក់ ។ ហាត់ស្ទានបែបនេះឲ្យបានច្រើន ។

៥- នាំសិស្សចូលមកក្នុងកន្លែងរៀនវិញប្រាប់សិស្សថា:

ប្រវែង ១០ ម៉ែ គេហៅថា ១ ដេកាម៉ែត្រ - គ្រូសរសេរពាក្យនេះនៅលើក្ដារខៀន (សរសេរជាអក្សរកាត់ផង) ឲ្យសិស្សមើល ។

៦- សួរសាកបញ្ជាក់សិស្សឡើងវិញ អំពីច្រវាក់ដេកាម៉ែត្រនឹងអំពីប្រយោជន៍ច្រវាក់នោះ ។

៧- ការហាត់បញ្ជាក់ដោយគិតមាត់ទទេ ។

៨- ការហាត់បញ្ជាក់ដោយសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅ ។

សូមតែងការហាត់ទាំងពីរបែបខាងលើនេះផង ។

មេរៀនទី ២.- អំពីដេកាលីត្រ

របស់សំរាប់បង្រៀន .- រង្វាល់លីត្រ . ដេកាលីត្រនឹងរបស់សំរាប់វាល់ដូចជាទឹកប្អុកអង្កាមប្អុកដីខ្សាច់ ។

របៀបបង្រៀន.- ១- ការពិនិត្យរង្វាល់-ឲ្យសិស្សស្គាល់ចំណុះ ១ ដាល ហើយស្គាល់រង្វាល់ ១ ដាល.។

២- ការហាត់ស្ទាន នឹងវាល់ បញ្ជាក់នៃការស្ទាននោះ

៣- ការហាត់គិតមាត់ទទេបញ្ជាក់អំពីរង្វាល់ដែលបានបង្រៀននេះ

៤- ការហាត់សរសេរនៅក្នុងសៀវភៅ ។

មេរៀនទី ៣.— អំពីកូនទម្ងន់ ១ ដេកាក្រាម

របស់សំរាប់បង្រៀន.— កូនទម្ងន់ ១ ដាក្រ- ជញ្ជីង និងរបស់សំរាប់រៀនថ្លឹងដែលមានទម្ងន់ ១ ដាក្រ- ៣ ដាក្រ- ៥ ដាក្រ ។

របៀបបង្រៀន.— សូមធ្វើតាមរបៀបខាងលើនេះ ហើយសូមតែងការហាត់ឲ្យសព្វគ្រប់ផង ។

មេរៀនទី ៤.— អំពីផ្ទៃបួនជ្រុងស្មើ

របស់សំរាប់បង្រៀន.— ក្រដាសកាត់ជារាងបួនជ្រុងស្មើ- គំនូរ ៤ ជ្រុងស្មើគូរនៅលើក្ដារខៀន ។

របៀបសំរាប់បង្រៀន.— នាំសិស្សពិនិត្យមើលក្រដាសរាងបួនជ្រុងស្មើ និងគំនូរដែលគូរនៅលើក្ដារខៀន- ឲ្យឃើញលក្ខណៈ

១— ជ្រុងទាំង ៤ ប្រវែងស្មើគ្នា

២— មុំទាំង ៤ ជាមុំកែង

នាំសិស្សពិចារណារកប្រវែងជុំវិញផ្ទៃបួនជ្រុងស្មើ ។

ការហាត់បញ្ជាក់ .— ឲ្យសិស្សរកជុំវិញផ្ទៃរាង ៤ ជ្រុងស្មើ ១ ជ្រុង ៗ ប្រវែង ៥ម— ៧ម— ១៩ម— ៩៣ម ។

ការហាត់សរសេរ.— សូមតែងការហាត់នេះផងចុះ ។

កុមារដ្ឋាន

នព្វន្ត

ចំនួនពី ២០ ដល់ ៣០ ។

បង្រៀនឲ្យរាប់ពី១ដល់ ៣០ ; បង្កើនម្ដង ២ ; ម្ដង ៣ ; ម្ដង ៤; ម្ដង ៥ ; ។

បង្រៀនឲ្យធ្វើលេខបូក នឹង លេខសង ឥតត្រាទុក ។

មតិសំខ្យា

មុនដំបូងចាប់បង្រៀន នព្វន្ត គ្រូត្រូវបង្រៀនសិស្សឲ្យគិតលេខ ដោយមតិសំខ្យា (គិតនឹងខួរក្បាល ឥតសរសេរ) ។ វិធីនេះ មានចំនួនពេលត្រឹមតែ ៥ មីនុត ហើយចំពោះទៅលើចំនួន ដែលសិស្សបានរៀនពីពេលមុនរួចហើយ ។

ឧទាហរណ៍ = ឲ្យសិស្សរាប់ពី ១ ដល់ ២០ ហើយពី ២០ ចុះមក ១ វិញ បង្កើន ឬ បន្ថយ ម្ដង ១ ២

ក)= ពី ១ ដល់ ២០ បង្កើនម្ដង ២.

៣ ; ៥ ; ៧ ; ៩ ; ១១ ; ១៣ ; ១៥ ; ១៧ ; ១៩ ;

១)– ពី ២០ ចុះមក ១, បន្ថយម្ដង ២.

១៨; ១៦ ; ១៤ ; ១២ ; ១០ ; ៨ ; ៦ ; ៤ ; ២;

មេរៀន ៖– បង្រៀនឲ្យរាប់ពី ១ ដល់ ៣០.

បង្កើនម្ដង ២ ៖– គ្រូកាន់បង្កើះចំនួន ២ នៅដៃម្ខាង ហើយ ២ ទៀត នៅដៃម្ខាងទៀត ។ គ្រូសួរសិស្សថា : នៅដៃស្ដាំលោកគ្រូមានបង្កើះប៉ុន្មាន ? – សិស្សឆ្លើយថា : បង្កើះ ២ ។ គ្រូសួរទៅទៀតថា : នៅដៃឆ្វេងលោកគ្រូមានបង្កើះប៉ុន្មាន ? – សិស្សឆ្លើយថា : បង្កើះ ២ ។

គ្រូនិយាយហើយសួរថា : ខ្ញុំមានបង្កើះ ២ ខ្ញុំថែមបង្កើះ ២ ទៀតទៅលើចំនួនបង្កើះដែលខ្ញុំមាន តើខ្ញុំមានបង្កើះទាំងអស់ប៉ុន្មាន? សិស្ស-ឆ្លើយថា : លោកគ្រូមានបង្កើះទាំងអស់ ៤ រួចហើយឲ្យសិស្សរាប់បង្កើះដែលមានក្នុងដៃគ្រូ ។ គ្រូសរសេរលេខ ២, ៤ នៅលើក្ដារខៀនឲ្យសិស្សមើលហើយឲ្យសរសេរតាមទៅលើក្ដារធ្នួនរបស់វា ។

គ្រូកាន់យកបង្កើះ ២ ទៀត ដើម្បីនឹងបន្ថែមទៅលើចំនួនបង្កើះ ៤ ដែលគ្រូបានរៀនរួចអម្បាញ់មិញ ។ សិស្សឆ្លើយហើយរាប់ឃើញបង្កើះ ៦ ។ គ្រូសរសេរហើយឲ្យសិស្សរាប់នឹងសរសេរតាម ។

សូមឱ្យគ្រូធ្វើយ៉ាងដូច្នេះរហូតដល់ទៅចំនួន ៣០ ដូចមានតទៅនេះ៖

២; ៤; ៦; ៨; ១០; ១២; ១៤; ១៦; ១៨; ២០; ២២; ២៤; ២៦; ២៨; ៣០ ។

(ឲ្យសិស្សមើល, សរសេរហើយរាប់បង្កើះតាមចំនួនខាងលើនេះ) ។

បង្កើនម្ដង ៣ : ធ្វើដូចខាងលើ

បង្កើនម្ដង ៤ : ធ្វើដូចខាងលើ

បង្កើនម្ដង ៥ : ធ្វើដូចខាងលើ

បង្រៀនឲ្យធ្វើលេខបូកនឹងលេខសង មានលេខតែមួយខ្ទង់

លេខបូកមានលេខតែមួយខ្ទង់ - ខ្ញុំមានបីកាក់ក្នុងហោប៉ៅអាវខ្ញុំ នៅក្នុងហោប៉ៅមួយទៀតខ្ញុំមានបួនកាក់ ខ្ញុំលូកយកប្រាក់ទាំងអស់នេះមករាប់ ខ្ញុំរាប់ទៅឃើញប្រាំពីរកាក់ ។ ធ្វើយ៉ាងនេះគឺខ្ញុំធ្វើលេខបូក ខ្ញុំថា បីកាក់នឹងបួនកាក់ត្រូវជាប្រាំពីរកាក់ ។ ខ្ញុំសរសេរលេខយ៉ាងដូច្នេះ ៣ + ៤ = ៧ ឬ ៤ + ៣ = ៧

ខ្ញុំមើលថាយ៉ាងដូច្នេះ បីផ្សំនឹងបួនត្រូវជាប្រាំពីរ ឬ បួនផ្សំនឹងបី ត្រូវជាប្រាំពីរ ។ ឯប្រាំពីរ សន្មតហៅថាចំនួនរួម ។ សញ្ញាសំរាប់លេខបូក គឺគំនូស កាកបាទ (+) គេហៅថាផ្សំ ឬ ថែម ។

លេខសងមានលេខតែមួយខ្ទង់– មានព្រាបប្រាំបី ហើរទៅបី នៅសល់ប៉ុន្មាន ? តឡូវខ្ញុំរាប់ព្រាបនៅសល់ ខ្ញុំរាប់ឃើញព្រាបប្រាំ ធ្វើយ៉ាងនេះគឺធ្វើលេខសង ខ្ញុំថាយកបីទៅដកពីប្រាំបីនៅសល់ប្រាំ ឬព្រាបប្រាំបីដកបីចេញនៅសល់ព្រាបប្រាំ ។ ខ្ញុំសរសេរលេខយ៉ាងដូច្នេះ៖ ៨–៣=៥ ខ្ញុំមើលថាយ៉ាងដូច្នេះប្រាំបីដកបីចេញនៅសល់ប្រាំ ឯប្រាំហៅថាសេស ។ សញ្ញាសំរាប់លេខសង គឺឆ្នូតមួយ (–) ហៅថាដក ។

វិធីហាត់គិតមាត់ទទេនិងហាត់សរសេរ- (សូមមើលក្នុងសៀវភៅក្បួនទទួលខ្ទេរថ្នាក់អាចកដ្ឋានទំព័រ ៧)

រង្វាស់រង្វាល់

រង្វាស់តូចជាងរង្វាស់ខ្នាតម៉ែត្រ.

ដេស៊ីម៉ែត្រ, សង់ទីម៉ែត្រ, ដេស៊ីម៉ែត្រក្លោះ

មេរៀនទី ១ .– ដេស៊ីម៉ែត្រ -

ក) វិធីពិនិត្យរង្វាស់

១ –គ្រូលើករង្វាស់ដេស៊ីម៉ែត្រ ហើយប្រាប់សិស្សថានេះរង្វាស់ឈ្មោះថា "ដេស៊ីម៉ែត្រ" ។

២)– គ្រូសរសេរឈ្មោះរង្វាស់នោះនៅលើក្ដារខៀនគ្រប់តួអក្សរ "ដេស៊ីម៉ែត្រ"· និងកាត់ "ដ.ម." ។

៣)– គ្រូឲ្យសរសេរហើយឲ្យមើល ។

៤)– គ្រូឲ្យសិស្សពិនិត្យរង្វាស់នោះ (ប្រវែង, ពណ៌, ពង, ទម្ងន់, ឈើស្រាល, លេខ, កំរិត . . .) ។

៥)– គ្រូឲ្យសិស្សគូសបន្ទាត់ប្រវែង ១ ដេស៊ីម៉ែត្រនៅលើក្ដារខៀន ឲ្យពេរកបង្ហាញ ហើយវាស់បញ្ជាក់គំនូសទាំងនោះ នឹងរង្វាស់ដេស៊ីម៉ែត្រ ។

ខ)– <u>វិធីហាត់ស្មានប្រវែងគ្មានប្រើរង្វាស់ដេស៊ីម៉ែត្រ និង វិធីបង្រៀនសិស្សឲ្យចេះវាស់ឲ្យត្រឹមត្រូវ</u> ៖—

១)– គ្រូលើកបន្ទាត់មួយឲ្យសិស្សមើល ហើយបង្គាប់ឲ្យសិស្សស្មានប្រវែងបណ្ដោយបន្ទាត់នោះ ដោយកត់ត្រាពាក្យឆ្លើយនៅលើក្ដារខៀនរៀងខ្លួន ។

២)– គ្រូបង្គាប់ឲ្យលើកក្ដារខៀន ហើយត្រួតត្រាមើល ។ បើមានសិស្សណាមួយឆ្លើយខុសឆ្ងាយពេក ពីប្រវែងបន្ទាត់មែនទែន នោះគ្រូហៅសិស្សនោះមកកាន់ដេស៊ីម៉ែត្រ វាស់បន្ទាត់ ដែលត្រូវរកប្រវែងបណ្ដោយ ។

(ក្នុងខណៈពេលដែលសិស្សវាស់បន្ទាត់នឹងរង្វាស់ដេស៊ីម៉ែត្រនោះ គ្រូគោងមើលត្រួតត្រា ហើយបង្ហាញសិស្សឲ្យចេះកាន់ហើយនិងឲ្យចេះវាស់) ។

៣)- គ្រូបង្ហាញវត្ថុផ្សេងៗទៀត ឲ្យសិស្សស្មានប្រវែងដូចជាស្មានប្រវែងបន្ទាត់ដែរ ។ រួចហើយឲ្យសិស្សវាស់បញ្ជាក់ប្រវែងវត្ថុទាំងនោះ ។

គ)- វិធីហាត់សរសេរ

១- គ្រូចោទចំណោទមួយឲ្យសិស្សប្រុងស្តាប់ហើយឲ្យសិស្សគិតដោយមតិសំខ្យា រួចកត់ត្រាទុកនៅលើក្តារខៀនរៀងខ្លួនដូចជាឧទាហរណ៍ខាងក្រោមនេះ ៖

បងខ្ញុំគាត់មានខ្សែអម្បោះ ៩ ដ.ម ។ គាត់កាត់យកទៅបះខោការអស់ ៦ ដ.ម ។ សួរថា តើគាត់នៅសល់អម្បោះប៉ុន្មានដេស៊ីម៉ែត្រទៀត? ។ (ចំណោទនេះគ្រូចោទមាត់ទទេកត់ត្រាលើក្តារខៀនតែលេខប្រាប់ចំនួនបានហើយ) ។

<u>មេរៀនទី ២</u>.- សង់ទីម៉ែត្រ (បង្រៀនដូចគ្នា)

<u>មេរៀនទី ៣</u>.- ដេស៊ីម៉ែត្រក្រោះ (បង្រៀនដូចគ្នា) ។

មជ្ឈិមដ្ឋាន និង ឧត្តមដ្ឋាន

វិទ្យាសាស្ត្រ

អាទិត្យទី ១.–   មេរៀនទី ១ –

អំពីការដកដង្ហើម

ប្រដាប់បង្រៀន.– ផ្ទាំងគំនូរគ្រឿងប្រដាប់ដកដង្ហើម មានរូបសួតជាដើម ។ល។

ការពិនិត្យមើល.– ហៅសិស្សម្នាក់ឲ្យដោះអាវចេញ នៅតែខ្លួនទទេ ទៅឈរនៅមុខពួកសិស្ស រួចបង្គាប់ឲ្យវាដកដង្ហើមចូលយ៉ាងខ្លាំង នាំសិស្សឯទៀតពិនិត្យមើល ឃើញដើមទ្រូងឡើងធំប៉ោង ដោយអាកាសចូលពេញសួតនៃសិស្សនោះ ។ បង្គាប់ឲ្យវារកដង្ហើមចេញ យើងឃើញថាទ្រូងវាត្រឡប់ជាតូចដូចធម្មតាវិញ ។ ដូច្នេះយើងគ្រាន់តែបរិភោគអាហារ មិនអាចឲ្យជីវិតយើងរស់នៅបានឡើយ ។

គ្រឿងប្រដាប់សំរាប់ដកដង្ហើម .— ខ្យល់ដែលយើងដកដង្ហើមចូលទៅក្នុងខ្លួនតាមច្រមុះឬតាមមាត់ រួចចុះទៅក្នុងសួតតាមបំពង់មួយហៅថាបំពង់ខ្យល់ធំ ៗ សួតជាប្រដាប់ដកដង្ហើម នៅសឹងតែពេញទ្រូង មានឆ្អឹងជំ-នីរបិទបាំងការពារជុំវិញ ៗ ខ្យល់ចូលតាមបំពង់ខ្យល់ធំ (Trachée-artère) ដល់ទ្រួមដើមសួតខាងលើ បំពង់ខ្យល់ធំនេះបែកជាបំពង់ខ្យល់តូច ៗ ពីរ (Bronches) បំពង់មួយចូលទៅក្នុងសួតមួយ ហើយបែកផ្លូវត ៗ គ្នាជាបំពង់តូច ៗ ច្រើនទៅទៀត (branchioles) នៅខាងចុងបំពង់តូច ៗ នេះមានក្រពះខ្យល់តូច ៗ ច្រើនទៅទៀត (Alvéole pulmonaire)

វិធីដកដង្ហើម .— កាលណាយើងដកដង្ហើម ខ្យល់ចូលទៅក្នុងសួត យើងហៅថា ដកដង្ហើមចូល វេលានោះសួតក៏ប៉ោងហើយទ្រូងក៏ហើបឡើង ៗ មួយរំពេចខ្យល់នោះក៏ចេញពីសួតមកវិញតាមផ្លូវដដែល ហើយទ្រូងក្តាបទៅវិញ វេលាដែលខ្យល់ចេញពីសួតមកវិញនេះ យើងហៅថាដកដង្ហើមចេញ ៗ

ការដកដង្ហើមចូលនិងចេញកំណត់ប្រហែលបួនសិកុង(4 secondes) គឺក្នុងមួយមីនុត យើងដកដង្ហើមបាន១៥ឬ១៦ដង ៗ យើងដកដង្ហើមម្តងខ្យល់ចូលទៅក្នុងសួតយើងបានចំនួនប្រហែលកន្លះលីត្រ ៗ

ប្រយោជន៍នៃការដកដង្ហើម ។— ខ្យល់ដែលយើងដកដង្ហើមមិនមានតែប្រយោជន៍ឲ្យយើងមានជីវិតរស់នៅនោះទេ គឺខ្យល់នេះបណ្ដាលឲ្យយើងនិយាយបានតាមចិត្ត ខ្យល់នេះស្ទុះចេញពីក្នុងសួតយ៉ាងខ្លាំង កើតបានជាពាក្យសំដីដោយបំណែកខាងលើនៃបំពង់ខ្យល់ធំ(Larynx) ។

មេរៀនសង្ខេប ។— ខ្យល់ដែលយើងដកដង្ហើមនោះ ចូលទៅក្នុងសួតតាមច្រមុះ មាត់ ចុះទៅតាមបំពង់ខ្យល់ធំ បំពង់ខ្យល់តូចនិងបំពង់តូចៗទៅទៀតជាច្រើន ។ កាលណាយើងដកដង្ហើមចូល សួតយើងប៉ោងឡើងហើយទ្រូងក៏ប៉ោងឡើងដែរ ។ កាលណាយើងដកដង្ហើមចេញ សួតក៏ផតទ្រូងក៏គ្រាបតូចដូចដើមវិញ ។ យើងដកដង្ហើមចូល-ចេញដូច្នេះក្នុងមួយមីនុតបាន១៥ឬ១៦ដង ។ ដកដង្ហើមមួយដង ខ្យល់ចូលទៅក្នុងសួតយើងបានចំនួនប្រហែលកន្លះលីត្រ ។

ខ្យល់ចេញ-ចូលក្នុងខ្លួនយើងនេះ មិនគ្រាន់តែឲ្យមានជីវិតរស់នៅនោះទេ គឺបណ្ដាលឲ្យយើងនិយាយស្ដីបានតាមត្រូវការ ដោយអំណាចបំណែកខាងលើនៃបំពង់ខ្យល់ធំ ។

ពាក្យសួរក្នុងមេរៀន ។— កាលណាយើងដកដង្ហើម តើខ្យល់ចូលទៅក្នុងខ្លួនយើងតាមអ្វី ? សួតនិងទ្រូងយើងដូចម្ដេច កាលណាយើងដក

ដកដង្ហើមចូល ? ដកដង្ហើមចេញ ? តើក្នុងមួយមីនុតយើងដកដង្ហើមបានប៉ុន្មានដង ? តើដកដង្ហើមម្ដងខ្យល់ចូលទៅខ្លួនយើងបានប៉ុន្មានលីត្រ ? ខ្យល់ដែលយើងដកដង្ហើម តើមានប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ?

អាទិត្យទី ២– ១ – អំពីការឈាមរត់ក្នុងខ្លួន ។

២– អំពីការបញ្ចេញវត្ថុមិនស្អាតទៅក្រៅខ្លួន ។

(សូមបង្រៀនតាមសៀវភៅវត្ថុស្វាធ្យាយន៍បរិច្ឆណដ្ឋានទំព័រទី ១៦ ដល់ ទី ២០).

អាទិត្យទី ៣ – ១- បិដ្យាដ្ឋិកសត្វនិងនិបដ្យាដ្ឋិកសត្វ ។

២– បិដ្យាដ្ឋិកសត្វ-ថនិកសត្វ ។

(មើលសៀវភៅវត្ថុស្វាធ្យាយន៍បរិច្ឆណដ្ឋានតាំងពីទំព័រទី ២៩ ដល់ទំព័រទី ៣២ ។)

អាទិត្យទី៤– សូមសាបង្រៀនមេរៀនក្នុងខែនេះឡើងវិញ ។

វិធីបង្ការរោគ

អាទិត្យទី ១ – មេរៀនជាគំរូ

អំពីការថែរក្សាត្រចៀក

យើងត្រូវដឹងថាត្រចៀកយើងជាវិញ្ញាណមួយ យ៉ាងសំខាន់ណាស់ គឺត្រចៀកនេះហើយអាចឲ្យយើងស្ដាប់សូរសំឡេងផ្សេង ៗ ដែលមាននៅជុំវិញខ្លួនយើង ។ ប្រយោជន៍ឲ្យត្រចៀកស្ដាប់សូរសព្ទទាំងឡាយនេះបានដោយងាយ យើងត្រូវថែរក្សាត្រចៀកយើងដូចមានខាងក្រោមនេះ ៖

១ ១- ត្រូវឲ្យរន្ធត្រចៀកស្អាតជាដរាប គឺកុំឲ្យមានវត្ថុអ្វីមកខាំងរន្ធត្រចៀកឲ្យសោះ បើមានវត្ថុអ្វីស្ទះរន្ធត្រចៀកនោះហើយ សូរទាំងឡាយមិនអាចនឹងចូលទៅក្នុងត្រចៀកបានឡើយ ។

១ ២- នៅខាងក្នុងរន្ធត្រចៀកមានស្បែកមួយ យ៉ាងស្ដើងជាបំផុត សំរាប់ទទួលប៉ះសំឡេងទាំងឡាយបានដោយងាយណាស់ ហៅថាក្រដាសត្រចៀក ហេតុនេះយើងត្រូវថែរក្សាក្រដាសត្រចៀកនោះឲ្យស្អាតជាដរាប ប្រយ័ត្នកុំឲ្យធ្លុះធ្លាយឲ្យសោះ ។

ក)- ត្រូវយកចំណិតឫស្សីតូចមួយ មករុំនឹងសំឡីត្បារត្រចៀកបានហើយ ។

ខ)- ត្រូវចៀសវាងកុំយករបស់ស្រួចដូចជាម្ជុលបាកំង ស្នៀតសក់ ឈើស្រួចជាដើមមកត្បារត្រចៀក ។ល។ . .

គ)- កុំឲ្យជាងកាត់សក់យកបង្កៀលដែលរាវង្កៀល ឲ្យមនុស្សច្រើននាក់មកត្បារត្រចៀកឲ្យអ្នក ខ្លាចឆ្លងជម្ងឺផ្សេងៗ ពីមនុស្សមុនៗមកដល់អ្នកទៀត ។ល។.

ឃ)- បើសិនណាជាមានសត្វអ្វី ចូលក្នុងត្រចៀកអ្នក អ្នកមិនត្រូវឆ្កេះកកាយ ឲ្យរហែកស្បែកត្រចៀកអ្នកទេ ទុកឲ្យសត្វនោះចេញមកវិញខ្លួនវា ។ បើជាវាក្រចេញមកវិញ អ្នកយកសំឡីចុករន្ធត្រចៀកអ្នកឲ្យជិត សត្វនោះនឹងស្លាប់ដោយឥតខ្យល់អាកាសជាពុំខានឡើយ ។

ង)- កុំយកម្រាមដៃកខ្វក់ ទៅលូកក្នុងរន្ធត្រចៀកឲ្យសោះ វាបណ្ដាលឲ្យកើតជម្ងឺធ្ងន់បាន ។ បើអ្នកឈឺត្រចៀក ចូរទៅមន្ទីរព្យាបាលរោគឲ្យពិនិត្យមើលរោគ ហើយដាក់ថ្នាំឲ្យ ។

ច)- លោកគ្រូត្រូវធ្វើកិច្ចនេះឲ្យពិស្ដារបង្ហាញសិស្ស គឺសំអាតត្រចៀកខ្លួនឯងឲ្យសិស្សមើល ឬ សំអាតត្រចៀកសិស្សណាមួយនៅចំពោះមុខសិស្សទាំងអស់ ។ បង្ហាញសិស្សរបស់ណាដែលត្រូវយកមកប្រើ របស់ណាខ្លះដែលមិនត្រូវយកមកត្បារសំអាតត្រចៀក ។

មេរៀនសង្ខេប :— សោតវិញ្ញាណ ជាគ្រឿងប្រដាប់សំរាប់ឮសូរ

សម្ដង ៗ យើងត្រូវសំអាតត្រចៀកយើង កុំឲ្យមានអ្វីស្ទះរន្ធត្រចៀកនោះឡើយ ៗ ត្រូវត្បារសំអាតត្រចៀកយើងតែនឹងវត្ថុស្អាត គឺយកចំណិតឫស្សីមួយតូច មករុំសំឡីត្បារត្រចៀក - យ៉ាងតិច ៗ បានហើយ ៗ មិនត្រូវយករបស់ស្រួច រឹង មកត្បារត្រចៀកទេ ពីព្រោះវត្ថុនោះនាំឲ្យមានរបួសដល់សោតបសាទ (គឺទ្វារសំរាប់ឮ) ៗ កុំឲ្យជាងកាត់សក់ យកចង្កៀលដែលវាកៀលឲ្យមនុស្សច្រើននាក់ មកកៀលត្រចៀកឲ្យយើងទៀត ខ្លាចឆ្លងជម្ងឺផ្សេង ៗ ពីមនុស្សទាំងនោះ ជម្ងឺដែលវាចម្លងមកនេះបណ្ដាលឲ្យយើងធ្ងន់ ឬឲ្យយើងថ្លង់ផងក៏បាន ៗ

ពាក្យសួរក្នុងមេរៀន .– សោតវិញ្ញាណ ជាគ្រឿងប្រដាប់ដូចម្ដេច ? ត្រូវសំអាតត្រចៀកយើងឬទេ ? ត្រូវសំអាតដូចម្ដេចខ្លះ ? យើងត្រូវចៀសវាងវត្ថុអ្វីខ្លះ ដែលមិនត្រូវយកមកត្បារត្រចៀកយើង ? ពីព្រោះអ្វី ? បើចង់ត្បារត្រចៀក តើត្រូវត្បារនឹងអ្វី ? ។ល។

អាទិត្យទី ២ – អំពីជម្ងឺអុត និង ជម្ងឺឃ្លង់

(សូមមើលមេរៀននេះក្នុងសៀវភៅសិក្សាវិទ្យាសាស្ត្រ ឧត្តមដ្ឋាន (ភាសាបារាំង) ត្រង់ទំព័រទី ៤០ និង ៤១).

អាទិត្យទី ៣ អំពីគ្រុន.

(សូមមើលសៀវភៅដដែល ទំព័រទី ៤២ – ៤៣)

អាទិត្យទី ៤– សាបង្រៀនពីក្នុងខែនេះឡើងវិញ ។

មធ្យមដ្ឋាន

វិត្តស្វាធ្យាយន៍

អាទិត្យទី ១.– ថនិកសត្វ. ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន.- ផ្ទាំងគំនូររូបថនិកសត្វមកបង្ហាញសិស្សមានរូបឆ្កែ, ឆ្មា, សេះ, ដំរី, ជ្រូក, គោជាដើម ។

លក្ខណៈនៃថនិកសត្វ.- ចូរពិនិត្យមើលសត្វគោ-មានអ្វីរុំព័ទ្ធជុំវិញខ្លួនគោ? (រោម) វាពងឬវាសំរាលកូនមកតែម្តង? វាចិញ្ចឹមកូនវានឹងអ្វី? សត្វអ្វីខ្លះដែលមានរោមព័ទ្ធជុំវិញខ្លួន ហើយចិញ្ចឹមកូននឹងទឹកដោះ? ពួកសត្វនេះជាពួកថនិកសត្វ (ថនៈឬថនា=ដោះ) ថនិកសត្វជាសត្វឈាមក្តៅ គឺចំហាយឈាមមិនផ្លាស់ប្តូរតាមរដូវឡើយ ។ គេចែកថនិកសត្វជាច្រើនពួកៈ មំសាហារសត្វ, សត្វទំពាអៀង, សត្វមិនទំពាអៀង ។

មំសាហារសត្វ

ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន.- ឆ្មាពិត, ផ្ទាំងគំនូរខ្លាធំ, រឺនិងឆ្មាព្រៃ ។

សត្វជាគំរូ- ឆ្មា ។ សូមគ្រូបង្រៀនតាមសៀវភៅវិត្តស្វាធ្យាយន៍សំរាប់មធ្យមដ្ឋានទី ១ ទំព័រទី ៣៤-៣៥- ។

អាទិត្យទី ២ .– សត្វទំពាអៀង ។

ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន- ថ្គាមគោ, ស្នែង-គំនូរក្រពះគោនឹងក្របី, ពពែ, ដាម, រមាំង, ឈ្លូស ។

សត្វជាគំរូ.- គោ ។ សូមមើលសៀវភៅដដែលទំព័រទី ៣៦-៣៧ ។

អាទិត្យទី ៣ សត្វមិនទំពាអៀង-

ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន.- សេះ,ជ្រូកឬដំរី ។

សត្វជាគំរូ.- សេះ-ដំរី ។ សូមមើលសៀវភៅវត្ថុស្វាធ្យាយន៍សំរាប់ឧត្តមដ្ឋានទំព័រទី ១០៤-១០៥- ។

អាទិត្យទី ៤- បក្សី ។

ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន- មាន់ ។

លក្ខណៈបក្សី– មាន់ មានលក្ខណៈផ្លែកពីថនិកសត្វដូចម្ដេចខ្លះ? មានអ្វីព័ទ្ធខ្លួន? មានជើងប៉ុន្មាន? មានធ្មេញឬទេ? មាន់បង្កើតកូនតែម្តងឬពងសិន?

សូមមើលមេរៀនចំពូកនេះក្នុងសៀវភៅវត្ថុស្វាធ្យាយន៍សំរាប់អាទិកដ្ឋានទំព័រទី ២៥-២៦ ។

អាទិកប្លង

វិត្តស្វាយធ្យាយន៍

អាទិត្យទី ១.– អំពីសត្វព្រៃ

អំពីខ្លា – គ្រូត្រូវរកផ្ទាំងគំនូរដែលមានរូបសត្វព្រៃបង្ហាញសិស្ស ។

ខ្លួនខ្លា– នាំសិស្សពិនិត្យមើលរូបរាងសត្វខ្លា ។ ឲ្យសិស្សសង្កេតមើលខ្លួនខ្លា ។ រាងដូចម្ដេច? ។ ឲ្យសង្កេតមើលក្បាល, មាត់ ។

ក្រចកខ្លា: ខ្លាមានជើងប៉ុន្មាន? សត្វដែលមានជើងបួនហៅសត្វអ្វី? នៅចុងជើងមានអ្វី? ក្រចកខ្លាមានសណ្ឋានបែបណា? (គោងខ្មុបចុះក្រោមស្រួចលីបចូលលូតចេញបានតាមចិត្ត) ឯក្រចកនេះសម្រាប់អ្វី? (ចាប់ក្រញាំសត្វជាអាហារ) ធ្មេញខ្លាស្រួចហើយរឹង ។ ចង្កូមវារឹងហើយមុតណាស់ ។ ខ្លួនខ្លារាងទន់ភ្លន់ហើយរហ័សណាស់ ។

អាហារខ្លា:– ខ្លាស៊ីអ្វី? វាចាប់សត្វអ្វីខ្លះយកមកបរិភោគ? សត្វដែលបរិភោគសាច់ឆៅគេហៅសត្វអ្វី? (មំសាហារសត្វ) ខ្លានៅជិតមនុស្សឬទេ? វាច្រើននៅឯណា? ខ្លាកាចឬស្លូត? គេបាញ់យកស្បែកវាធ្វើអ្វី? ក្រចកវាគេធ្វើអ្វី?

អាទិត្យទី ២- អំពីពស់

ប្រដាប់សំរាប់បង្រៀន — គ្រូត្រូវរកពស់ត្រាំស្រាដាក់កែវយកមកបង្ហាញសិស្ស បើគ្មានដូច្នេះទេត្រូវរកផ្ទាំងគំនូរដែលមានរូបឧរគសត្វ ។ នាំសិស្សសង្កេតមើលរូបកាយពស់យ៉ាងដូចម្តេច?(វែងដូចអន្ទង់) គេឃើញមានអ្វីនៅពាសពេញខ្លួនវា? (មានស្រកា)

មេរៀនសង្ខេប — ឧរគសត្វគឺជាសត្វមានឈាមត្រជាក់ ខ្លួនសត្វនេះគ្មានរោមទន់ស្ទាបទេមានតែស្រកាពាសពេញជុំវិញខ្លួនហើយលូនលើដី ។ ពស់គ្មានជើងទេ ។ ពស់ខ្លះដូចជាពស់សម្លាប់កង្កែបដែលជាពស់គ្មានពិសទេ ។ ខ្លះមានពិសចិកស្លាប់ដូចជាពស់វែកជាដើម ។ ពស់ថ្លាន់គ្មានពិសទេប៉ុន្តែវាអាចរិតមនុស្សស្លាប់បានដោយវាធំហើយវាខ្លាំងផង ។ ពស់សកតាមរដូវ ។

មើលមេរៀនតាមសៀវភៅវត្ថុស្វាធ្យាយន៍សំរាប់អាទិកដ្ឋានទំព័រទី២៧ ។

អាទិត្យទី៣ - ការបរបាញ់-

ប្រដាប់សម្រាប់បង្រៀន — នេសាទុបករណ៍ខ្លះដូចជា-ស្នា - ធ្នូ- ព្រួញ មួល-អន្ទប់- ដង់- បន្ទឹង ។ល។

ពាក្យសួរ - គេចាប់សត្វឬសម្លាប់សត្វ ដោយវិធីបែបណាខ្លះ?(ទាក់-បាញ់

ឬដាក់ថ្នាំបំពុល) សត្វអ្វីខ្លះដែលគេបំផ្លាញដោយវាជាសត្វចង្រៃ? សត្វអ្វីខ្លះដែលគេបាញ់ឬដាក់អន្ទាក់យកសាច់ជាអាហារ? គេបាញ់ខ្លាយកអ្វីវា? ដំរីយកអ្វី? សត្វណាខ្លះដែលគេបាញ់យកស្បែក? យកស្នែង? យកឆ្អឹង? យកមកធ្វើថ្នាំ?

អាទិត្យទី៤.— អំពីនេសាទ

នេសាទុបករណ៍ - អួន- មង- សំណាញ់. អញ្ចាង- ឆ្នុក- គន ·អង្រឹក លប ទ្រូ—សៃយ៉ឺន ។ល។

នៅនគរខ្មែរកន្លែងចាប់ត្រីធំបំផុតនៅតំបន់ណា? គេចាប់ពីក្នុងបឹងទន្លេសាបមកធ្វើអ្វីខ្លះ? គេធ្វើទឹកត្រីបែបណា? គេផ្អើរត្រីដូចម្តេច? គេធ្វើត្រីងៀតដូចម្តេច? ប្រហុកដូចម្តេច? ទឹកត្រីដូចម្តេច? គេយកអ្វីក្នុងចំណែកខ្លួនត្រីទៅធ្វើការ? ការនេសាទត្រីនេះចំរើនដល់ភោគសម្បត្តិនគរយើងឬទេ?

មេរៀនសង្ខេប· នគរកម្ពុជាការនេសាទត្រីធំបំផុតមាននៅបឹងទន្លេសាប ។

ឯត្រីដែលចាប់បានមកគេយកមកធ្វើត្រីងៀត, ត្រីផ្អើរ, ប្រហុក, ទឹកត្រី, ប្អក, ខ្លាញ់នឹងការផងៗ

គេនាំត្រីងៀតទៅលក់ច្រើននៅស្រុក (សិង្ហបុរី) សង្គបូរ ហើយនឹងប្រទេសចិន ។

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១

វិធីបង្ការរោគ

អាទិត្យទី ១.– ការបែរក្បាទីលំនៅ

សូមមើលទស្សនាវដ្ដីខែកញ្ញាត្រង់ទំព័រសម្រាប់អាទិកដ្ឋានហើយបន្ថែមសេចក្ដីខ្លះទៀតផង ។

អាទិត្យទី ២.– សត្វរស់នៅនឹងខ្លួនមនុស្ស

សត្វរស់នៅនឹងខ្លួនមនុស្សមានពីរពួកៈ មួយពួកដែលយើងអាចមើលឃើញដូចជាចៃ, សង្កើច, មូស, ព្រូននឹងមេក្រមុំរមាស់ ។ មួយពួកទៀតយើងមើលដោយភ្នែកពុំឃើញទេគឺជាៈ អតិសុខុមប្រាណៗ ចៃអាចចម្លងជម្ងឺៈ គ្រុនធ្ងន់, គ្រុនសាចុះឡើង, ឃ្ងន់ ។

មានចៃពីរយ៉ាងៈ ចៃក្បាល ១ យ៉ាង ចៃខ្លួនឬចៃសំពត់អាវ ១ យ៉ាង ។ ចៃទាំងអស់សុទ្ធតែស្មោកគ្រោកដូចគ្នា គួរឲ្យខ្ពើមណាស់ ។ ចៃក្បាលច្រើននៅក្នុងផងសក់ ច្រើននៅក្នុងសក់ក្បាលមនុស្សណាដែលវែង ៗ ។ ចៃខ្លួនឬចៃសំពត់អាវច្រើន មាននៅដោយសំលៀកបំពាក់ហើយចូលចិត្តនៅតែសំលៀកបំពាក់ណាដែលប៉ះពាល់ផ្ទាល់នឹងស្បែក ។

ត្រូវប្រយ័ត្នកុំឲ្យសង្កើបនៅក្នុងដំណេក ។ ត្រូវដេញបំបាត់មូសកុំឲ្យវាខាំ ពីព្រោះមូសខាំបណ្ដាលឲ្យទៅជាគ្រុនចាញ់ ។ ព្រូនច្រើននៅក្នុងពោះវៀន ។ សត្វនេះកើតមកអំពីចំណីអាហារមិនឆ្អិន ។ រមាស់បណ្ដាលកើតមកពីការស្មោកគ្រោក ។

អាទិត្យទី ៣ .— ជំងឺសើស្បែក

សេចក្ដីរំឭក .— ជំងឺសើស្បែកទាំងប៉ុន្មាន (កម, បូសទ្រនិច, បូសបណ្ដើរកូន, ដំបៅឆា, ដំបៅពក) សុទ្ធសឹងបណ្ដាលពីមេរោគទាំងអស់ដែលជាហេតុនាំឲ្យឆ្លង ដូច្នេះកុមារដែលកើតរោគនេះគោងតែសំអាតខ្លួនឲ្យណាស់ ត្រូវកាត់ក្រចកដៃឲ្យអស់ចេញត្រូវរកថ្នាំលាបទើបជា ។ ឯកុមារដែលគ្មានកើតរោគនេះត្រូវកុំឲ្យប៉ះពាល់នឹងកុមារឈឺ ឬក៏យករបស់អ្វីនៃកុមារនេះមកប្រើប្រាស់ឲ្យសោះ ។

អាទិត្យទី ៤ .— កិច្ចដែលត្រូវធ្វើក្នុងពេលមានរោគរាតត្បាត (អាសន្នរោគ, ពិស បារាំងហៅថាប៉េស្ត ។

ចំពោះជំងឺអាសន្នរោគ- ១ -ត្រូវដាំទឹក - ចំអិនបន្លែឲ្យឆ្អិន ហើយគ្រប់ចំណីអាហារកុំឲ្យរុយទំ ។

២- ត្រូវស្អាតឲ្យណាស់ ។

៣ - ត្រូវចាក់ថ្នាំការពារខ្លួន ។

បំពោះជម្ងឺប៉េស្ត- ដូចគ្នានឹងជម្ងឺអាសន្នរោគដែរ តែត្រូវជៀសវាង សង្កើចនឹងត្រូវចាប់កណ្ដុរសម្លាប់ដុតចោល ។

សាធិកជ្ជន

វិធីបង្ការរោគ

អាទិត្យទី ១ – ជម្ងឺភ្នែក .– ជម្ងឺភ្នែកមានពីរយ៉ាង៖ ជម្ងឺភ្នែកមានខ្ទុះហូរចេញនឹងជម្ងឺភ្នែកឡើងបាយ ។ ជម្ងឺនេះឆ្លងឬទេ? ដូច្នេះត្រូវធ្វើម្ដេច? (កុំឲ្យមមង់ឬរុយពាម) កុំយកដៃឬកំណាត់កខ្វក់ជូតភ្នែក ។

ជម្ងឺភ្នែកមានខ្ទុះហូរចេញមានលក្ខណៈយ៉ាងណា? (ត្របកភ្នែកហើម, កែវភ្នែកក្រហម, មានខ្ទុះហូរចេញជានិច្ច, ភ្នែកឡើងងាសមើលអ្វីមិនច្បាស់) ជម្ងឺភ្នែកឡើងបាយមានលក្ខណៈបែបណា? (បែបគ្នានឹងជម្ងឺភ្នែកមានខ្ទុះដែរ តែនៅខាងក្នុងត្របកភ្នែកមានឡើងបាយដុំតូចៗ ។

ដុំនេះទុកយូរទៅនឹងកើតជាដំបៅដោយរោមភ្នែកដូត ។ ត្រូវដាក់ថ្នាំកុំបណ្ដោយ ពុំនោះទេភ្នែកនឹងខូច) ។

អាទិត្យទី២ ការថែរក្សាភ្នែក .– កុំពាល់ភ្នែកនឹងម្រាមដៃ-ត្រូវជៀសវាងកុំឲ្យប៉ះទង្គិចនឹងអ្វី, កុំឲ្យត្រូវខ្យល់, ធូលីឬផ្សែង ៗ ត្រូវខ្លាចពន្លឺចាំងខ្លាំងដោយកុំមើលថ្ងៃ ៗ ត្រូវដាក់សៀវភៅមើលចម្ងាយ៣០ស.មពីភ្នែក ៗ បើភ្នែកឡើងក្រហមត្រូវលាងនឹងទឹកក្តៅ បើពុំជាត្រូវទៅរកពេទ្យមើលកុំបណ្តោយ ៗ

អាទិត្យទី៣.–ការថែរក្សាត្រចៀក.– ត្រូវជូតស្អឹកត្រចៀកឲ្យស្អាតជានិច្ច បើទឹកចូលត្រចៀកត្រូវប្រញាប់ត្បារចេញឲ្យអស់តែទុកនឹងបណ្តាលឲ្យកើតអំទៅអំបែកខ្ទូចត្រចៀក – កុំត្បារត្រចៀកនឹងរបស់រឹងឬស្រួចខ្លាចជ្រុលដៃនាំឲ្យធ្លុយក្រដាសត្រចៀកឬកោសដាច់សាច់ខាងក្នុង ត្រូវប្រើសំឡីក្នុងការត្បារត្រចៀកដោយផ្សើមទឹកអប់បន្តិច ៗ ផង (ទឹកកូឡូញ)

អាទិត្យទី៤.– រៀនសាដើមឡើងវិញ

កុមារដ្ឋាន

វិត្ថុស្វាធ្យាយន៍

អាទិត្យទី ១.– ១. អំពីខ្លួនមនុស្ស

គ្រូចាត់សិស្សម្នាក់ឲ្យទៅឈរនៅមុខ សិស្សឯទៀតសួរហើយ

ឲ្យសិស្សម្នាក់ៗបង្អុលប្រាប់សិស្សទាំងឡាយថា នេះហៅក្បាល? នេះលលាដ៍ក្បាល ។ល។ គ្រូឲ្យសិស្សម្នាក់ៗស្ទាបក្បាលនិងលលាដ៍ក្បាលខ្លួនឯងរៀងរាល់គ្នា ។ល។

ពាក្យសួរ.— ឯណាក្បាល ? ឯណាមុខ ? ក្បាលរាងដូចម្ដេច ? ក្បាលភ្ជាប់ទៅនឹងដងខ្លួនដោយអ្វី ? សក់ដុះនៅឯណា ? សក់ក្មេងពណ៌ដូចម្ដេច ចុះសក់មនុស្សចាស់វិញ ? នៅលើមុខមានអ្វីខ្លះ? (ឲ្យសិស្សបង្អុលគ្រប់ៗគ្នា) ភ្នែកសំរាប់ធ្វើអ្វី ? ចិញ្ចើមនឹងរោមភ្នែកប្រយោជន៍ដូចម្ដេច ? ច្រមុះសំរាប់ធ្វើអ្វី ? នៅក្នុងមាត់មានអ្វីខ្លះ ? យើងស្ដាប់យើងឮដោយសារអ្វី ? ។

២. ដងខ្លួន

គ្រូឲ្យសិស្សម្នាក់ទៅឈរនៅមុខសិស្សឯទៀត ហើយឲ្យដោះអាវចេញទើបលោកគ្រូបង្អុលអវយវៈផ្សេងៗ ។

ពាក្យសួរ.— ឯណាហៅថាដងខ្លួន ? ដងខ្លួនខាងលើហៅថាអ្វី ? ខាងក្រោមហៅថាអ្វី ? ។ ឯណាឆ្អឹងជំនី ? ឯណាឆ្អឹងខ្នង ?

យើងពត់ខ្លួនបានទៅខាងណាខ្លះ ? ដោយហេតុអ្វី ។ ឆ្អឹងខ្នងយើងមិនមែនជាឆ្អឹងមួយដុំវែងនោះទេ គឺជាឆ្អឹងកំណាត់ខ្លីៗ ត្រួតៗ លើគ្នា ហេតុនេះហើយបានជាយើងពត់ខ្លួនទៅខាងណាក៏បាន ។ នៅក្នុងខ្លួនមានអ្វីខ្លះ ? (បើមានផ្ទាំងគំនូរគ្រូយកមកបង្ហាញសិស្សឲ្យស្គាល់សួត, បេះដូងហើយនឹងក្រពះ, ពោះវៀន, ថ្លើម, ប្រមាត់, ដែលនៅក្នុងពោះមើលពុំឃើញ) ។

អាទិត្យទី ២.– ១.– អវយវៈ លើក្រោម

សូមគ្រូធ្វើតាមរបៀបមុនៗ បង្អុលបង្ហាញសិស្ស ឯណាហៅថា ដៃ, ដើមដៃ, កែងដៃ, កំភួនដៃ, កដៃ, បាតដៃ, ខ្នងដៃ, ម្រាមដៃ, ថ្នាំងដៃ, ក្រចក, ជើង, ភ្លៅ, ជង្គង់, កំភួនជើង, កជើង, ភ្នែកគោរ, កែងជើង, បាតជើង, ខ្នងជើង, ម្រាមជើង ។ ត្រូវពន្យល់ប្រយោជន៍នៃសន្លាក់ដៃជើងនិមួយៗ ឲ្យសិស្សឃើញច្បាស់ ។

២.– ភ្នែក

អាទិត្យទី ៣ ១.– ត្រចៀក ២.– ច្រមុះ ។

អាទិត្យទី ៤ ១.– អណ្ដាត ២.– ស្បែក ។

បរិច្ឆណដ្ឋាន

វិគ្គស្សាធ្យាយន៍

អាទិត្យទី១ -

១.–អាហារ

របស់សំរាប់បង្រៀន ៖ អង្ករ, ម្សៅនំបុ័ង, នំបាំង ។ នាំសិស្ស និយាយចោទសួរឲ្យឆ្លើយដូចមានរបៀបខាងក្រោមនេះ ៖

អ្នកបរិភោគអ្វីជាអាហារ ? ជាតិណាខ្លះបរិភោគបាយដូចយើង ? បារាំងបរិភោគបាយដូចយើងដែរឬទេ? ជាតិណាខ្លះដែលអាស្រ័យនំបុ័ង? គេចំអិនបាយដូចម្តេច? នំបុ័ងយ៉ាងដូចម្តេចន បើស៊ីបាយទទេបានឬទេ? ឯងអាស្រ័យបាយនឹងអ្វីខ្លះ? ។

២.– បន្លែ

របស់សម្រាប់បង្រៀន ៖ ប៉េងប៉ោះ, ត្រប់, ជីរ, សាឡាត់, ជម្ពូ, ផ្លែឈើ ។ ឲ្យសិស្សរកម្នាក់មួយមុខៗបន្លែឯទៀត ។

ពាក្យសួរ – យើងបរិភោគបន្លែណាខ្លះ? ឲ្យសិស្សម្នាក់ចាំបង្ហាញបន្លែមួយមុខៗ ។ បន្លែណាខ្លះដែលគេបរិភោគស្រស់ឆ្អិន? អន្លក់គេបរិភោគដូចម្តេច? អ្វីខ្លះដែលយើងបរិភោគជាអន្លក់ (ស្លឹកពាំង, សាឡាត់, ជីរ) នៅ

ក្នុងជម្ពូមានជាតិអ្វី ? (កាប់ផ្លែផ្គិនមួយឲ្យសិស្សមើលជាតិម្ជូរ) ។ ។ បន្លែណាទៀតដែលមានជាតិម្ជូរ ? ផ្លែឈើណាខ្លះដែលយើងបរិភោគជាអាហារពេលថ្ងៃ ?

អាទិត្យទី ២ — ១ .– ត្រី

ឲ្យសិស្សរកត្រីស្រស់, ត្រីងៀត, ត្រីឆ្អើរ, ផ្អក, ប្រហុក ។

ពាក្យចោទ .– គេយកត្រីមកចំអិនធ្វើបានម្ហូបអ្វីខ្លះ ? បើចង់ទុកឲ្យបានយូរគេយកត្រីទៅធ្វើដូចម្ដេចខ្លះ ? គេប្រឡាក់, ឆ្អើរត្រីដូចម្ដេច ? ។ល។ គេបរិភោគប្រហុករបៀបដូចម្ដេច ? ។

២ .– សត្វស្រុកដែលគេយកសាច់ជាអាហារ

របស់សំរាប់បង្រៀន .– សាច់ជ្រូក, សាច់គោ, សាច់ក្របី, សាច់មាន់ ។

អាទិត្យទី ៣ .– ១ .– សត្វព្រៃដែលគេយកសាច់ជាអាហារ

២ .– ទឹកដោះគោ

របស់សំរាប់បង្រៀន .– ទឹកដោះគោឆៅ, ខ្លាញ់ប៊ឺរ៍, ប្រូម៉ាស, (បើមាន) ។

អាទិត្យទី ៤ .— ស៊ុត (ពង)

សូមគ្រូតែងពាក្យសួរផងចុះ ។

កុមារដ្ឋាន

វិធីបង្ការរោគ

អាទិត្យទី ១ .— ការថែរក្សាសក់

សូមគ្រូបង្រៀនតាមសៀវភៅវិធីបង្ការរោគទំព័រ ៤៣ ។

អាទិត្យទី ២.— ត្រូវធ្វើកុំឲ្យមានចៃ

សូមមើលក្នុងសៀវភៅដដែលទំព័រ ៤៦ ។

អាទិត្យទី ៣ .— ត្រូវមើលធ្មេញមាស់

ធ្មេញមាស់ពុំដែលជាឯងទេ ហេតុដូច្នេះត្រូវតែមើលដូចតាមរបៀប

ខាងក្រោមនេះ៖

ត្រូវដុសខ្លួនទឹងសាប៊ូខ្មៅ ដុសក្លួតឲ្យខ្លាំងទឹងសាប៊ូខ្មៅ កមនេះ

ទឹងបែកហើយមេកាត់ទឹងពងកាត់របើកចេញពីរន្ធ រួចត្រូវធ្វើតទឹកដុស

សាប៊ូលាបថ្នាំស្ពាន់ធ័រទុកមួយថ្ងៃ ទើបងូតទឹកក្ដៅលាងខ្លួនចេញ ។ បើ
នៅមានមេគាត់ទៀតត្រូវធ្វើដដែលឡើងវិញម្ដងទៀត ។

ត្រូវស្ងោរខោអាវឲ្យស្អាតហើយដេកលើកំពលស្អាត ។

អាទិត្យទី ៤.- សាបស្រៀនឡើងវិញ ។

បរិបួណដ្ឋាន

វិធីបង្ការរោគ

អាទិត្យទី ១.- ១- ត្រូវបរិភោគល្មមសមគួរ

មើលក្នុងសៀវភៅវិធីបង្ការរោគទំព័រ២៤

២- ត្រូវបរិភោគអាហារដែលល្អឥតទោស ។

អាទិត្យទី ២.- ១- ត្រូវចេះផ្សំចំណីអាហារ

២- ត្រូវចំអិនសាច់នឹងអាហារឲ្យល្អ

អាទិត្យទី ៣.- ៤- ត្រូវបរិភោគតាមសំរួលហើយទំពាឲ្យល្អិតផង

សូមមើលក្នុងសៀវភៅវិធីបង្ការរោគចុះ ។

លោកនីតិ

សំរាប់គ្រប់ថ្នាក់

អំពីសំបុត្រកំណើត

សំបុត្រកំណើតមានប្រយោជន៍ណាស់ ហេតុនេះត្រូវកុំធ្វេសប្រហែសឲ្យសោះ បើមានកូនកើតក្នុងរវាងបីថ្ងៃត្រូវរកសាក្សីបានពីរនាក់ ហើយនាំគ្នាទៅសាលាឃុំ ប្តឹងសុំចុះកំណើតកុមារនោះហើយត្រូវសុំចម្លងកំណើតមួយច្បាប់ទុកប្រើការទៅថ្ងៃក្រោយ ដូចចូលទៅរៀនក្នុងសាលាឬបង់កាតឬបួសឬទាស់ទែងគ្នាដល់តុលាការអំពីសម្បាប់មត៌កក្តី ត្រូវមានជាតិសញ្ញាប័ត្រដំរាប ។

បើនៅក្រុងភ្នំពេញ កាលណាមានកូនកើតត្រូវទៅប្តឹងមេសង្កាត់ (មេឃុំ)ក្នុងពេលដែលកើតនោះ ទើបមេឃុំចេញសំបុត្រមួយឲ្យគាត់យកទៅមន្ទីរព្យាបាលរោគ ដើម្បីឲ្យរាជការការពាររោគ ទៅបណ្តុះអុតកុមារនោះភ្លាម រួចបាននាំទៅចុះកំណើតនៅសាលាឃុំវិញក្នុងកំណត់បីថ្ងៃ ។

ពាក្យសួរចោទ បើមានកូនកើតត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ? នៅភ្នំពេញគេធ្វើដូចម្ដេចទៀត ? បើមិនបានទៅប្ដឹងមេឃុំឲ្យចុះកំណើតទេ នោះនឹងមានទោសដូចម្ដេច ? (លក់ពិន័យ) សំបុត្រកំណើតមានប្រយោជន៍យ៉ាងដូចម្ដេចខ្លះ ? ៗ

សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ (អាវាហវិវាហ)

មុននឹងរៀបការកូនប្រុសស្រី ត្រូវមាតាបិតាខាងកូនស្រីទៅប្ដឹងមេឃុំ ចំនួន៨ថ្ងៃមុនរៀបមង្គលនេះ មេឃុំត្រូវចេញសំបុត្រមួយច្បាប់មានចុះឈ្មោះស្វាមីខ្លួនប្រុសស្រីហើយបញ្ញត្តថា បើឈ្មោះណា មានទាក់ទងនឹងរឿងនេះ នឹងអ្នកនេះត្រូវប្ដឹងតវ៉ាក្នុងរវាង៨ថ្ងៃមុននឹងរៀបអាវាហវិវាហ តែបើហួសកំណត់ថ្ងៃនេះហើយនឹងទុកជាស្រេច លុះរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្រេចហើយ មាតាបិតានឹងកូនប្រុសស្រីមានសាក្សីពីរនាក់ នាំគ្នាទៅចុះអេតាស៊ីវិល នៅសាលាឃុំ រួចសុំសំណៅមួយសន្លឹកទុកប្រើការទៅពេលក្រោយ ពីព្រោះមានច្បាប់បញ្ញត្តិថា នរណាយកគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធពុំបានចុះអេតាស៊ីវិល នោះមិនពេញជាប្ដីប្រពន្ធទេ បើមានហេតុទាស់ទែងលែងលះគ្នា នោះរាជការមិនទទួលបណ្ដឹងឡើយ បដិសេធចោលជាអសារឥតការ ៗ

សួរចោទ .— សូមសួរចោទនាំសិស្សនិយាយឲ្យបានទេះប្រាកដ ដូចមាន

របៀបមុនៗស្រាប់ ។

មរណភាព

របៀបកើតនិងស្លាប់មិនប្លែកគ្នាប៉ុន្មានទេ នៅទីក្រុងបើមានមនុស្សស្លាប់គេទៅប្ដឹងសុំសំបុត្រមេឃុំ រួចយកសំបុត្រនោះទៅមន្ទីរការពាររោគ ដើម្បីឲ្យគ្រូពេទ្យទៅពិនិត្យ មើលខ្មោចនោះ តើស្លាប់ដោយរោគអ្វី ។ លុះពេទ្យពិនិត្យមើលត្រឹមត្រូវហើយទើបអនុញ្ញាតឲ្យយកខ្មោចនោះទៅកប់ឬបូជាតាមកំណត់ពេលវេលា ដែលគ្រូពេទ្យបានបញ្ជាក់ក្នុងសំបុត្រនោះស្រាប់ ។ រួចពីនោះមកបីថ្ងៃទើបបានគេនាំគ្នាទៅចុះមរណភាពឯសាលាឃុំដូចជាចុះកំណើតនោះដែរ ។

មេសូត្ររត់មាត់

(គ្រប់ថ្នាក់)

វិធីបង្ការរោគ

ឯក្បួនវិធីបង្ការរោគ គឺលោកប្រដៅឲ្យបានសុខ
ជៀសវាងជម្ងឺទៅថៃមុខ ច្បាប់នេះចាំទុកជាកុំខាន ។
ត្រូវដុសលាងសំលៀកបំពាក់ ដែលអ្នកបិទបាំងកាយប៉ុន្មាន
ហើយត្រូវសំអាតឲ្យស្អាតប្រាណ ទើបបានសេចក្ដីសុខសប្បាយ ។
ឯផ្ទះត្រូវបោសប្រាសប្រក្រតី អាហារចំណីអ្វីទាំងឡាយ
ត្រូវស្អាតទើបគ្មានរោគក្នុងកាយ នឹងបរិភោគបាយឲ្យឆ្អែតល្មម ។
ឆ្អែតហួសព្រោះឈឺក្រពះបាយ នាំក្លាយជារោគឈឺស្គាំងស្គម
ក្រចកត្រូវកាត់ឲ្យស្អាតព្រម ចាប់ពមអាហារគ្មានក្អែលជាប់ ។
ឯទឹកយើងត្រូវផឹកទឹកថ្លា ដាំឆ្អិនដល់ការនោះទើបគាប់
ស្រាផឹកទៅពុលគ្មានគេកប់ អាកៀនញៀនជាប់ធ្លាប់ខូចខ្លួន ។

ពន្យល់ពាក្យ ៖— សំលៀកបំពាក់ = ខោអាវ ។ រោគ = ជម្ងឺ ។
ក្លាយ = ប្រែប្រួល ។ ពម = បរិភោគ ។ ពុល = ដែល
មានពិសបណ្ដាលឲ្យក្អួតចង្អោររង៉ាប់រងើ ។

២.- ការរំលាយអាហារ

មនុស្សយើងបានរស់ជីវិត ត្រូវគិតបរិភោគអាហារ
ទើបបានរស់រូបនៃជីវ៉ា តែអត់អាហារនោះនឹងស្លាប់ ។
ហេតុនេះបរិភោគអាហារ ដល់មាត់កាលណាកុំប្រញាប់
ទើបថ្គាមធ្មេញរំអិតឲ្យឆាប់ ទឹកមាត់សម្រាប់ផ្សើមអាហារ ។
ហើយបានអណ្ដាតរុញច្រានទៅ សំដៅបំពង់កនោះណា
លុះដល់ថ្លោកមួយធំណាស់សា ថ្លោកនោះហៅថាក្រពះបាយ ។
ទីនោះមានអាបោធាតុមួយ បន្ទូររលួយភោជន៍ទាំងឡាយ
ល្អិតស្រេចមែនទែនតាំងខ្វល់ខ្វាយ ហើយចេញប្រញាយទៅពោះវៀន ។
អាហារនោះចែកជាពីរផ្លូវ មួយបញ្ចេញទៅក្រៅក៏មាន
មួយនៅសំរាប់នឹងពោះឃ្លាន ទើបមានជីវិតតទៅទៀត ។

ពន្យល់ពាក្យ .- ជីវ៉ា = រស់នៅ ។ រំអិត = ធ្វើឲ្យខ្ទប ។
ផ្សើម = ធ្វើឲ្យសើម ។ ថ្លោក = ថង់ក្រពះ ។
អាបោធាតុ = ធាតុទឹក ។ ភោជន៍ បាយ = ។

៣.– ការដកដង្ហើម

មនុស្សយើងត្រូវការដកដង្ហើម ជាប្រយោជន៍ឆ្នើមនៃជីវិត
ខានដកកាលណា នោះស្លាប់ពិត ព្រោះគ្មានខ្យល់ជិតដល់ចូលទៅ ។
ខ្យល់ដែលយើងដកដង្ហើមចូល ប្រមូលតាមរន្ធច្រមុះកូវ
ខ្លះចូលតាមមាត់មិនឈប់នៅ តាមបំពង់ទៅសួតនោះណា ។
លុះខ្យល់ចូលក្នុងសួតហ៊ើនក្លួត ទើបហើបអណ្ដែតនៃទព
ដល់ដកដង្ហើមចេញកាលណា សួតផតកាយោក្ដោបរួបវិញ ។
ហេតុនេះយើងដកដង្ហើមទៅ ខានមាត់មិនត្រូវឲ្យចូលចេញ
ត្រូវដកតែពីច្រមុះវិញ ទើបខ្យល់ចូលចេញសុទ្ធតែល្អ ។

ពន្យល់ពាក្យ .– ឆ្នើម = វិសេស ។ ទព = ទ្រូង ។ កាយោ = (ពាក្យសំរួលមាត់) គឺកាយ = រូបដែលជាទីប្រជុំអាការ ៣២ មានសក់. រោម. ក្រចកជាដើម ។ សួត = អាការៈសំរាប់ដកដង្ហើមចេញចូល ។

៤.- ចូរខំធ្វើការ

យើងត្រូវខំធ្វើការគ្រប់គ្នា   ទោះជាពិបាកដូចម្ដេចក្ដី
ព្រោះមនុស្សគ្រប់រូបក្នុងលោកិយ   បានអ្វីមកពីខំធ្វើការ ។
មនុស្សយើងឲ្យមានទីលំនៅ   យើងត្រូវបរិភោគអស់អាហារ
សំពត់អាវបិទបាំងអាត្មា   មិនដែលអ្នកណាបានទទេ ។
ត្រូវធ្វើឬទិញទើបបានមក   លុះតែយើងរកប្រាក់ទិញគេ
បើចង់បានប្រាក់ត្រូវរិះរេ   កុំនៅទំនេរខំធ្វើការ ។
ការនេះមានគុណប្រសើរណាស់   នាងកុំខ្ជិលផ្ដាសត្រូវឧស្សាហ៍
ការនេះនាំឲ្យមានប្រាជ្ញា   ឲ្យមានកិរិយាល្អប្រពៃ ។
មួយទៀតចំណែកខាងធនធាន   នឹងមានសម្បត្តិជាច្រើនក្ដី
ហេតុនេះចូរកុមារប្រុសស្រី   គប្បីត្រូវអ្នកខំធ្វើការ ។

---

[1] ពន្យល់ពាក្យ .- លោកិយ = លោកនេះ = អាត្មា = ខ្ញុំ ... ឯង . . អញ . . យើង។
ឧស្សាហ៍ = ប្រឹងប្រែង, សង្វាត ។ ប្រពៃ = ប្រសើរ ។ ធនធាន = សម្បត្តិ ។

៥.— ត្រូវកាន់ចិត្តអំណត់

នាងអើយត្រូវកាន់ចិត្តអំណត់ ខំអត់ទោះខឹងជួបមេត្តក្តី
មនុស្សខឹងពល់រូបទាំងប្រុសស្រី ធ្វើអ្វីមិនបានគ្មានដែលត្រូវ ។
បាត់ខឹងទើបដឹងជាខ្លួនខុស ធ្វើហួសដូច្នេះស្តាយក្រោយគួរ
ដូចមាននិទានពីឈ្មោះតៅ លំនៅនៃគាត់ឃុំបែកចាន ។
ពេលព្រឹកតៅចេញទៅភ្ជួរស្រែ ប្រឹងតែភ្ជួរដីគ្មានស្រាកស្រាន្ត
លុះដល់ថ្ងៃត្រង់ក្តៅដល់ប្រាណ ទើបបានត្រឡប់វិលមកផ្ទះ ។
ឃើញប្រពន្ធកំពុងដាំបាយ ខឹងក្តៅក្រហាយជេរជៀលគ្នះ
ព្រោះគាត់ឃ្លានបាយកាយញ័រណាស់ ប្រឹងស្ទុះទៅទះប្រពន្ធប៉ាង ។
ត្រូវក្អកបែកចេញឈាមស្រាក់ ហើមខ្វាក់ក្អកម្ខាងឈឺជាខ្លាំង
រកថ្នាំចិនសែខ្មែរបារាំង រកទាំងគ្រូមើលក៏ពុំជា ។
ប្រពន្ធងងឹតងិតក្អកទៅ តៅឃើញប្រពន្ធរងវេទនា
មានចិត្តអាណិតដល់ភរិយា ស្តាយក្រោយដែលរាំខឹងព្រលះហោង ។

ពន្យល់ពាក្យ.— ស្រាកស្រាន្ត=គ្មានបង្អង់ ។ គ្នះ=ឲ្យគាប់មុខ ។ វេទនា=

សោយអារម្មណ៍ ។ ភរិយា=ប្រពន្ធ ។

រោងពុម្ពខ្មែរ